

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет фінансів

Кафедра банківської справи та страхування

галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
освітньо-професійна програма	«Банківський бізнес»
Форма навчання:	<u>Денна</u>

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему **«Ліквідність комерційного банку та способи її забезпечення»**

здобувача Тарасенко Влади Віталіївни

(Прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис здобувача)

Науковий керівник:

канд.екон.наук, доцент

(наукова ступінь, учене звання, посада)

Охрименко І.Б.

(підпис)

(Прізвище, ініціали)

**Робота допущена до захисту перед Екзаменаційною комісією
з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри банківської справи та страхування:

доктор економічних наук, професор

Примостка Л.О.

(підпис)

Київ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ ЛІКВІДНОСТІ БАНКУ ТА СПОСОБІВ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	6
1.1 Сутність та значення ліквідності комерційного банку	6
1.2 Чинники впливу на ліквідність банку та способи її забезпечення	15
1.3 Регулювання ліквідності банків та його значення у забезпеченні фінансової стабільності країни	22
РОЗДІЛ 2. СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛІКВІДНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ В УКРАЇНІ.....	30
2.1 Аналіз стану ліквідності банків в Україні	30
2.2 Оцінка стану та аналіз способів забезпечення ліквідності Банку.....	42
2.3 Проблеми забезпечення ліквідності банками в Україні та шляхи їх вирішення.....	54
ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	62
ДОДАТКИ	68

ВСТУП

Актуальність теми. Початок повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну мав великий вплив на всі сфери діяльності, особливо на банківський сектор, який зазнав «удар» протягом перших місяців війни. Перше з чим зіштовхнулися банки та населення – це неможливість зняття коштів в банкоматах, оскільки попит на готівку перевищував середньоденні поповнення банкоматів. В таких умовах одразу постає питання щодо підтримки фінансової стабільності та стійкості комерційних банків, де невід’ємною складовою останнього є ліквідність. Вона потребує особливої уваги, оскільки впливає не тільки на життєдіяльність банків, а й на функціонування банківської системи в цілому. Саме тому комерційні банки повинні весь час моніторити, оцінювати та управляти своїм рівнем ліквідності, щоб забезпечити своєчасне виконання своїх зобов’язань і запобігти банкрутству.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Чимало науковців присвятило сил дослідженню практичних та теоретичних аспектів ліквідності банків, а також впливу на банківську систему та проблемам з її забезпеченням. Серед вітчизняних науковців значний вклад зробили праці таких авторів як: Краснова І.В. [15, 35], Нікітін А.В. [4], Примостка Л.О. [9], Охрименко І.Б. [39], Лавренюк В.В. [3], Мороз А.М. [10], Івасів І.Б. [11], Білошапка В.С., Демченко В.О [48] та інші. Значна кількість науково-дослідницьких робіт спостерігається й серед зарубіжних авторів: Дж. Кейнс [20], К. Боуман [6], М.Р. Кінг [5], Д. Гейд [21] та інших.

Метою дослідження є узагальнення та систематизація теоретико-методичних положень сутності та забезпечення ліквідності комерційного банку, визначення актуальних проблем ліквідності банків в Україні та розробка рекомендацій щодо їх вирішення.

Згідно до мети дослідження слід було визначено низку відповідних завдань:

- проаналізувати підходи до визначення поняття ліквідність банку та розкрити її сутність;

- охарактеризувати значення ліквідності банку у його діяльності і забезпеченні фінансової стійкості;
- визначити чинники, що впливають на ліквідність банку та охарактеризувати способи її забезпечення;
- розкрити сутність та призначення регулювання ліквідності банків;
- проаналізувати стану ліквідності банків в Україні та визначити основні тенденції;
- оцінити стан ліквідності комерційного банку та проаналізувати процес та способи її забезпечення;
- визначити проблеми забезпечення ліквідності банками в Україні на сучасному етапі та запропонувати шляхи їх вирішення.

Об'єкт дослідження: процес формування і забезпечення ліквідності комерційними банками.

Предмет дослідження: ліквідність банку, особливості, чинники і методи її забезпечення.

Основні методи дослідження, що використовувались протягом написання кваліфікаційної роботи були: теоретичний – для висвітлення сутності та значення поняття ліквідності; аналітичний – для визначення відмінностей в трактуванні ліквідності та методів її забезпечення; узагальнення – для обґрунтування висновків дослідження; табличний та графічний – для подання розрахунків та результатів проведеного дослідження; порівняльний – для оцінки отриманих результатів; коефіцієнтний – для дослідження фінансової стійкості банківської установи.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів: Теоретична значущість отриманих результатів полягає у розкритті сутності ліквідності банку, її ролі у забезпеченні фінансової стійкості, а також визначення чинників впливу та методів її забезпечення як зі сторони самого банку, так і зі сторони регулятора. Практична значущість отриманих результатів полягає в оцінці стану ліквідності банківської системи, визначені актуальних проблем та описі шляхів вирішення проблем із її забезпеченням в умовах військової агресії.

Інформаційна база дослідження складається з законодавчих та нормативно-правових актів Національного банку України (Постанови НБУ, Інструкції, Методики розрахунку нормативів ліквідності); наукових публікацій вітчизняних та зарубіжних науковців; фінансової звітності, аналітичних та статистичних даних НБУ щодо стану та ліквідності банківської системи України (Звіти про фінансову стабільність, Стратегії розвитку банківського сектору, тощо); фінансової звітності окремого банку (АТ «Укрексімбанк»); а також навчальних підручників, наукових статей, монографічних видань та інших електронних ресурсів.

Структура роботи. Кваліфікаційна бакалаврська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота містить 67 сторінок, 16 таблиць, 15 рисунків, перелік джерел посилення з 56 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ ЛІКВІДНОСТІ БАНКУ ТА СПОСОБІВ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1.1 Сутність та значення ліквідності комерційного банку

Під впливом повномасштабної військової агресії проти України, наша держава знову стикається з дисбалансом у всіх сферах життя. Неодмінно це торкається і банківської системи, яка знаходиться під ударом кризового становища. Вона потребує найбільшої уваги, оскільки в таких складних умовах необхідно тримати стабільність та стійкість фінансових установ. Тому забезпечення ефективного управління та підтримка належного рівня ліквідності є важливою складовою функціонування банківської системи в цілому. Ліквідність є своєрідним «ядром» діяльності банківських установ, оскільки гарантує їх надійність та платоспроможність, а також свідчить про те, що банк може задовольнити потреби клієнтів у будь-який момент часу. В іншому випадку, якщо банк має недостатню ліквідність, то він не може здійснювати активні операції, що, в свою чергу, свідчить про наявність серйозних фінансових проблем або про ризик банкрутства.

Стрімке коливання в економіці має негативний характер щодо функціонування банківської системи. Згадаємо, що у 2014 році, значний відтік клієнтських коштів чинив значний тиск на ліквідність та платоспроможність банківської системи України, що призвело до великої кількості неплатоспроможних банків [2].

Досвід минулих років довів важливість та необхідність вивчення питання ліквідності банку, особливо в наш час. Слід зазначити, що трактування цього поняття є досить різностороннім та неоднозначним серед економістів та науковців. Іншими словами, немає конкретного консенсусу щодо правильності визначення

«ліквідності банку». Тому для формування сутності цього поняття необхідно дослідити бачення різних авторів та науковців.

В загальному розумінні термін «ліквідність» (від латинського «liquidus» - «рідкий, плинний») означає легкість реалізації та швидку конвертацію матеріальних цінностей у грошові кошти [1].

Національний банк України визначає поняття «ліквідність банку» як здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, яка визначається збалансованістю між строками і сумами погашення розміщених активів та строками і сумами виконання зобов'язань банку, а також строками та сумами інших джерел і напрямів використання коштів (надання кредитів, інші витрати) [1]. Іншими словами, банк повинен мати достатній обсяг активів для їх швидкої реалізації або для того, щоб використати їх у вигляді забезпечення, щоб отримати додаткові кошти для виконання своїх зобов'язань.

Базельський комітет з питань банківського нагляду пропонує розглядати ліквідність комерційних банків як спроможність фінансувати зростання власних активів та своєчасно задовольняти свої зобов'язання без отримання збитків [8]. Отже, Базельський комітет наголошує на тому, що банки мають забезпечити себе стабільним джерелом фінансування, щоб в разі необхідності та без ризику збитковості, покрити операції, які вони виконують.

В енциклопедії банківської справи України зазначено, що «ліквідність» слід розглядати як: 1) здатність до реалізації, продажу, мобільного перетворення матеріальних та інших цінностей на реальні гроші; 2) здатність підприємств, банків своєчасно виконувати свої кредитно-фінансові зобов'язання, можливість конвертувати відповідні активи у грошові кошти в готівковій або безготівковій формі для оплати своїх платіжних зобов'язань. Водночас поняття «ліквідності банку» визначається як здатність банку вчасно і повністю виконувати свої поточні зобов'язання, задовольняти вимоги вкладників і попит позичальників, що визначається збалансуванням активів і пасивів балансу банку, ступенем відповідності строків розміщених активів і залучених банком пасивів [12].

Дослідження поглядів вітчизняних економістів та науковців щодо визначення поняття «ліквідність банку» дозволить встановити загальне розуміння цього поняття. Для цього необхідно систематизувати варіаційність визначень у вигляді таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Наукове тлумачення поняття «ліквідності банку» українськими вченими

Автор	Визначення
Л.О. Примостка	Під ліквідністю банку розуміють його здатність швидко і в повному обсязі задовольняти невідкладні потреби у грошових коштах.
А.М. Мороз	Здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань. Вона визначається збалансованістю між термінами і сумами погашення активів та термінами і сумами виконання зобов'язань банку, а також термінами та сумами інших джерел та напрямів використання коштів типу видачі кредитів та понесених витрат.
І.Б. Івасів	Визначає як спроможність банку розраховуватись за своїми зобов'язаннями та одночасним розширенням кредитної діяльності.
І.В. Лис	Ліквідність одна із узагальнюючих якісних характеристик діяльності банку, що характеризує його надійність та здатність забезпечувати своєчасне виконання своїх зобов'язань.
А. М. Герасимович	Ліквідність банку — це можливість використовувати його активи в якості наявних коштів або швидко перетворювати їх у такі.
О.В. Дзюблук.	1) <i>У широкому розумінні</i> – це його спроможність без втрат або з мінімальними втратами виконувати зобов'язання за пасивними операціями відповідно до їх строковості, а також забалансові зобов'язання щодо деяких видів активів, зокрема надання кредитів; 2) <i>У вузькому розумінні</i> – це такий стан активу і пасиву балансу банку, який дозволяє оперативно і в повному обсязі відповідати за своїми зобов'язаннями.
В.І. Міщенко	Ліквідність банку – здатність банку своєчасно і в повному обсязі виконувати свої зобов'язання .

Джерело: складено автором за матеріалами [9], [10], [11], [13], [14], [17], [16].

Аналізуючи наведені у табл. 1.1 трактування банківської ліквідності можна зазначити, що прослідковується певна схожість в поглядах авторів. Більшість науковців схиляється до того, що ліквідність банку пов'язана зі здатністю своєчасно і повному обсязі задовольнити потреби у грошових коштах, а також виконувати свої

зобов'язання. Проте, таке визначення не дає повного розуміння та розкриття сутності поняття.

Доречною є думка Красної І.В., яка розглядає ліквідність банківської системи як складову динамічної спроможності банківської системи, що забезпечує своєчасне виконання всіх зобов'язань усіх банків перед вкладниками, кредиторами та акціонерами, а також можливість залучати в необхідному обсязі вільні кошти від юридичних і фізичних осіб, надавати та інвестувати в розвиток країни. Ліквідність банківської системи втілює всю сукупність ліквідних коштів, що обслуговують розрахунково-платіжні відносини в економіці країни, у тому числі можливість надавати нові кредити [14]. Вона розширює та поглиблює розуміння ліквідності банку порівняно з іншими авторами, які зосереджувались в основному на рівні окремого банку. В цьому визначенні – ліквідність розглядається на рівні всієї банківської системи (макрорівень), яка охоплює здатність не тільки виконувати зобов'язання, а й залучати та розміщувати кошти для забезпечення безперебійного функціонування всієї грошово-кредитної системи країни.

Лавренюк В.В. також схиляється до необхідності визначення та дослідження ліквідності як на мікрорівні, так і на макрорівні. Він вважає, що на мікрорівні ліквідність означає здатність (спроможність) банку швидко і без додаткових витрат виконувати власні зобов'язання зі збереженням стійкості та забезпеченням безперервної діяльності, а макрорівень (рівень банківської системи) передбачає, що ліквідність – це здатність (спроможність) виконувати боргові зобов'язання перед вкладниками, кредиторами та засновниками банків, можливість активного залучення коштів юридичних та фізичних осіб, а також надання кредитів [3].

На думку Нікітіна А.В. та Татьяніної Ю.В. тлумачення банківської ліквідності має бути доповнене спроможністю банку видавати кредити й гарантії та здійснювати інвестиційні операції, які відповідають стратегії розвитку банківської установи [4].

Зарубіжні автори мають дещо інші погляди щодо визначення цього поняття (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Визначення «ліквідності банку» зарубіжними вченими

Автор	Визначення
М.Р. Кінг, А.Н. Бергер К.Х.С. Боуман	Вони розглядають банківську ліквідність як здатність банку забезпечувати зростання активів і погашати свої зобов'язання в короткостроковому періоді з незначними втратами, формуючи її шляхом конвертації своїх ліквідних активів в неліквідні зобов'язання або за допомогою покриття неліквідних активів ліквідними зобов'язаннями.
П. Роуз	Зазначає, що банк вважається ліквідним, якщо він має доступ до коштів, які можуть бути залучені за розумною ціною і саме в той момент, коли вони необхідні.
Дж. Сінкі	Ліквідність визначав як здатність банку або іншої фірми, що надає фінансові послуги, забезпечити ліквідність через наявність високоліквідних і високомобільних фінансових активів.
Дж. М. Кейнс	Визначав ліквідність як здатність грошей бути легко доступними для здійснення операцій. Він розрізняв «касову ліквідність», яка стосується фактичної готівки, що знаходиться у розпорядженні особи чи установи, та "справжню ліквідність", яка передбачає активи, що можуть бути швидко конвертовані в готівку без значних втрат у вартості. Також підкреслював важливість ліквідності для економічної стабільності та функціонування фінансових ринків.
Ф. Аллен Д. Гейл	Описують ліквідність як здатність банку здійснювати конвертацію активів в готівкові кошти з мінімальними витратами і без значного впливу на їх вартість. Також автори підкреслюють роль ліквідності на фінансових ринках і важливість ринкової ліквідності для забезпечення економічної стабільності.
Ч. В. Каломіріс С. Х. Хейбер	Ліквідність банку - це здатність банку забезпечувати збільшення активів і виконувати зобов'язання при настанні строку їх погашення, не зазнаючи при цьому великих втрат.
Є. Ф. Фама	Ліквідність - це здатність швидко і з мінімальними втратами конвертувати наявні активи в гроші або формувати дохід.
Ч. П. Кіндлбергер	Ліквідність - це здатність відразу продавати та купувати активи або товари таким чином, щоб ці операції здійснювалися за цінами, які склалися на ринку на той момент.
М. Фланнері	Банківська ліквідність - це здатність банку залучати кошти в період фінансової кризи, не зазнаючи при цьому неприйнятних втрат момент.

Джерело: складено автором за матеріалами [5,6], [18], [19], [20], [21], [22], [23].

З інформації, що наведена у таблиці 1.2 можна помітити, що в поглядах авторів виокремлюється визначення ліквідності банку як спроможності виконувати свої зобов'язання, якщо є наявність ліквідних активів або за рахунок залучених

коштів без отримання великих втрат. При цьому, деякі науковці роблять акцент на вартості залучених коштів, на кризові періоди, на ринкові умови тощо.

Загальні підходи вітчизняних та зарубіжних авторів можна висвітлити в основних аспектах, що відображені на рис.1.1:

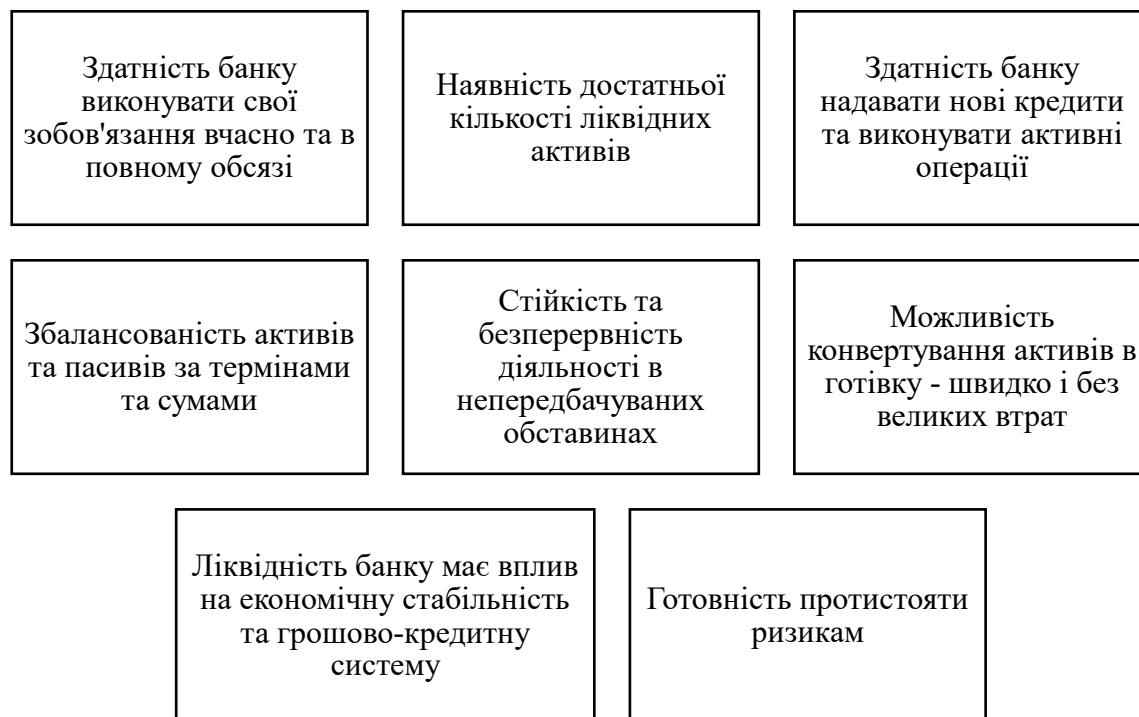


Рисунок 1.1 – Основні аспекти визначення «ліквідності банку»

Джерело: складено автором

Таким чином, можна сформулювати таке визначення, що ліквідність банку означає його спроможність забезпечувати свою стабільність та фінансову стійкість шляхом своєчасного виконання своїх зобов'язань перед вкладниками в повному обсязі, збалансовано управляти між строками і сумами активів та залучених пасивів з мінімальними витратами, а також мати можливість без призупинення роботи надавати кредити та здійснювати інвестиційну діяльність.

Як вже зазначалось раніше, поняття «ліквідність банку» слід розглядати в ширшому значенні, тобто як сукупність взаємопов'язаних категорій, що утворюють систему взаємозалежностей один від одного (рис. 1.2).

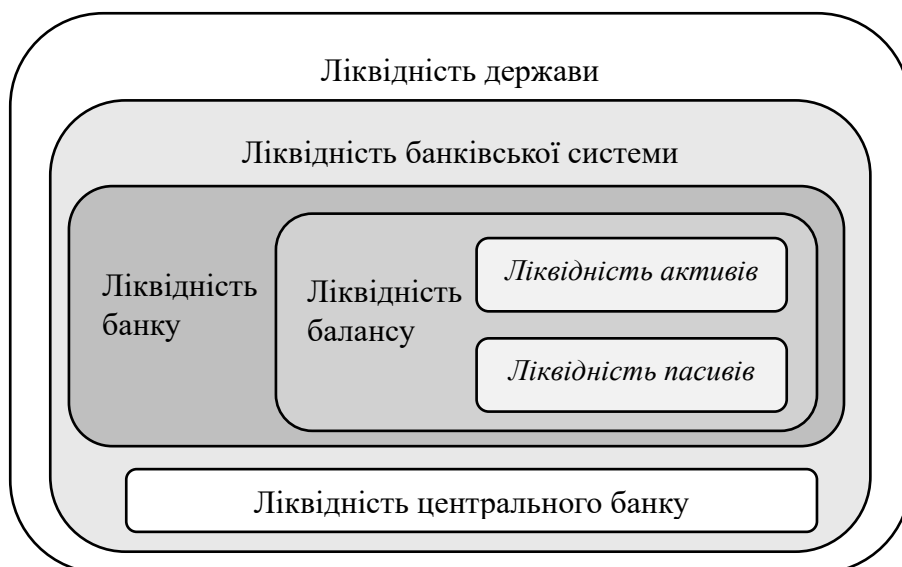


Рисунок 1.2 – Взаємозв’язок між категоріями ліквідності

Джерело: складено автором на основі [15]

З наведеної схеми можна зробити висновок, що «ліквідність банку» тісно пов’язана із кожною зазначеною категорією та має свій взаємний вплив.

Так, *ліквідність активів* банку виступає передумовою забезпечення ліквідності банку. Ліквідність активів характеризує здатність банку швидко перетворювати активи в грошові кошти, що в свою чергу, визначає його спроможність розраховуватись за своїми зобов’язаннями перед позичальниками.

Ліквідність пасивів також впливає на загальну ліквідність банку, а отже, виступає певним доповненням ліквідності активів, оскільки забезпечує наявність стабільних джерел фінансування за рахунок їх нечутливості до коливань процентних ставок.

Ліквідність балансу ґрунтується на співвідношенні між строками та сумами окремих статей активів та пасивів балансу відповідно до нормативних норм, що забезпечує можливість виконання термінових зобов’язань за пасивами шляхом швидкої реалізації активів.

Ліквідність комерційного банку об’єднує всі попередні складові, і безпосередньо, пов’язана з ліквідністю банківської системи. Ліквідність банку має зосереджуватись на необхідності у формуванні резервів для покриття

непередбачених зобов'язань, які можуть виникнути у зв'язку змін на фінансовому ринку, тощо.

Ліквідність банківської системи залежить від ліквідності кожного окремого комерційного банку, що функціонує в країні, тобто здатність всіх банків своєчасно та в повному обсязі виконувати свої грошові зобов'язання. Отже, ця категорія визначає фінансову стійкість усього банківського сектору країни. При чому, *ліквідність центрального банку* проявляється в спроможності виконувати зобов'язання перед міжнародними організаціями, урядом, банками та в забезпеченні підтримки економіки.

Ліквідність держави формує макроекономічне середовище в якому функціонує вся банківська система. Ліквідність держави пов'язана з її зовнішньою платоспроможністю, а також забезпеченістю міжнародними резервами, та резервів необхідних для функціонування міжнародної валютної системи [15].

Прояв проблем на будь-якому із рівнів матиме наслідки по всій системі. Тому, підтримка достатнього рівня ліквідності на всіх рівнях є важливим аспектом для нормального функціонування як фінансових установ, так і держави в цілому.

Важливо зазначити, що розглядати ці категорії необхідно в сукупності, як цілісну систему, а не як окремі складові, оскільки неліквідність одного банку не призводить до неліквідності всієї системи, але може спричинити лише панічний ефект [30].

Треба зауважити, що ліквідність банку залежить не тільки від наявних у нього ліквідних ресурсів, але й від рівня ліквідності його клієнтів. Насамперед, від забезпечення юридичними і фізичними особами постійного поповнення коштів на рахунках, відсутності заборгованості перед бюджетом та іншими господарюючими суб'єктами тощо. При цьому на ліквідність банків впливає наявність ліквідної застави позичальників [44].

При визначенні сутності ліквідності банку науковці часто згадують про співвідношення між ліквідністю та платоспроможністю. Слід зауважити, що поняття платоспроможності значно вужче, а ніж поняття ліквідності, оскільки

останнє включає не тільки здатність банку виконувати боргові й позабалансові зобов'язання, а й забезпечувати грошовими коштами своїх клієнтів [10].

Тимчасова втрата банком ліквідності чи зниження її рівня нижче від мінімуму вимог наглядових органів у певний період не є приводом для визнання його неплатоспроможним. Саме платоспроможність банку дозволяє шляхом зовнішніх запозичень відновити ліквідність банку і балансу до потрібного рівня. Неплатоспроможність, що випливає з втрати ліквідності банку, означає, по-перше, його нездатність знайти внутрішні джерела для погашення взятих на себе зобов'язань, по-друге, відсутність можливості залучити для цього зовнішні джерела коштів. Тому ліквідність виступає необхідною умовою і способом підтримки платоспроможності банку.

В законодавстві поняття «неплатоспроможний банк» визначається як банк, щодо якого Національний банк України прийняв рішення про віднесення до категорії неплатоспроможних у порядку, передбаченому Законом України «Про банки і банківську діяльність».

Національний банк України зобов'язаний прийняти рішення про віднесення банку до категорії неплатоспроможних у разі:

- неприведення банком своєї діяльності у відповідність із вимогами законодавства, у тому числі нормативно-правових актів Національного банку України, після віднесення його до категорії проблемних, але не пізніше ніж через 180 днів з дня визнання його проблемним;
- зменшення розміру регулятивного капіталу або нормативів капіталу банку до однієї третини від мінімального рівня, встановленого законом та/або нормативно-правовими актами Національного банку України;
- невиконання банком протягом 10 робочих днів поспіль 10 і більше відсотків своїх зобов'язань перед вкладниками та іншими кредиторами [41].

Так, Білошапка В.С. та Демченко В.О. виходячи із своїх досліджень наголошують, що наявність слабких банків, схильних до ситуації неплатоспроможності, може призвести до порушення функціонування всієї банківської системи, що чинить значний негативний вплив на реальну економіку.

Застосування моделей, що виявляють схильних до неплатоспроможності банків (по суті – потенційних банкрутів), дозволить менеджменту банків та регулятору-центральному банку своєчасно вживати заходів щодо оздоровлення банків, тим самим запобігаючи їх неплатоспроможності та уникаючи розвитку нової кризи [42].

Таким чином, можна зробити висновок, що ліквідність банку це багатогранне та різностороннє поняття, яке охоплює різні аспекти починаючи від забезпечення надійності фінустанов та виконання своїх зобов'язань, закінчуючи взаємозв'язком між іншими категоріями. Тим не менш, підтримка належного рівня ліквідності зберігає платоспроможність банку, і навпаки, недостатність ліквідності створить кризове становище для банку. Вплив різних чинників також відображаються на ліквідності, тому від банків вимагається постійний моніторинг і оцінка ризиків.

1.2 Чинники впливу на ліквідність банку та способи її забезпечення

Не менш важливим питанням є дослідження чинників впливу на банківську ліквідність. Проте, в науковій літературі по-різному розглядають чинники впливу: одні поділяють на внутрішні та зовнішні, другі – дивляться з огляду на макро- та мікрорівень, треті – виокремлюють чинники, що підвищують або знижують ліквідність. Якщо все ж таки брати за основу чинники зовнішнього та внутрішнього впливу, то їх розрізняють як ті, що не можуть контролюватись банком, і відповідно ті, що банк може «виправити». Оскільки немає єдиної точки зору щодо визначення чинників впливу на банківську ліквідність, то можна згрупувати основні чинники, які часто згадуються в літературі (рис. 1.3).

Із наведеної схеми випливає, що чинників впливу досить багато і всі вони по різному можуть відображатись на ліквідності банку. Так, найбільш впливовими чинниками на сьогодні є політична ситуація в країні та діяльність і регулювання Національного банку України.

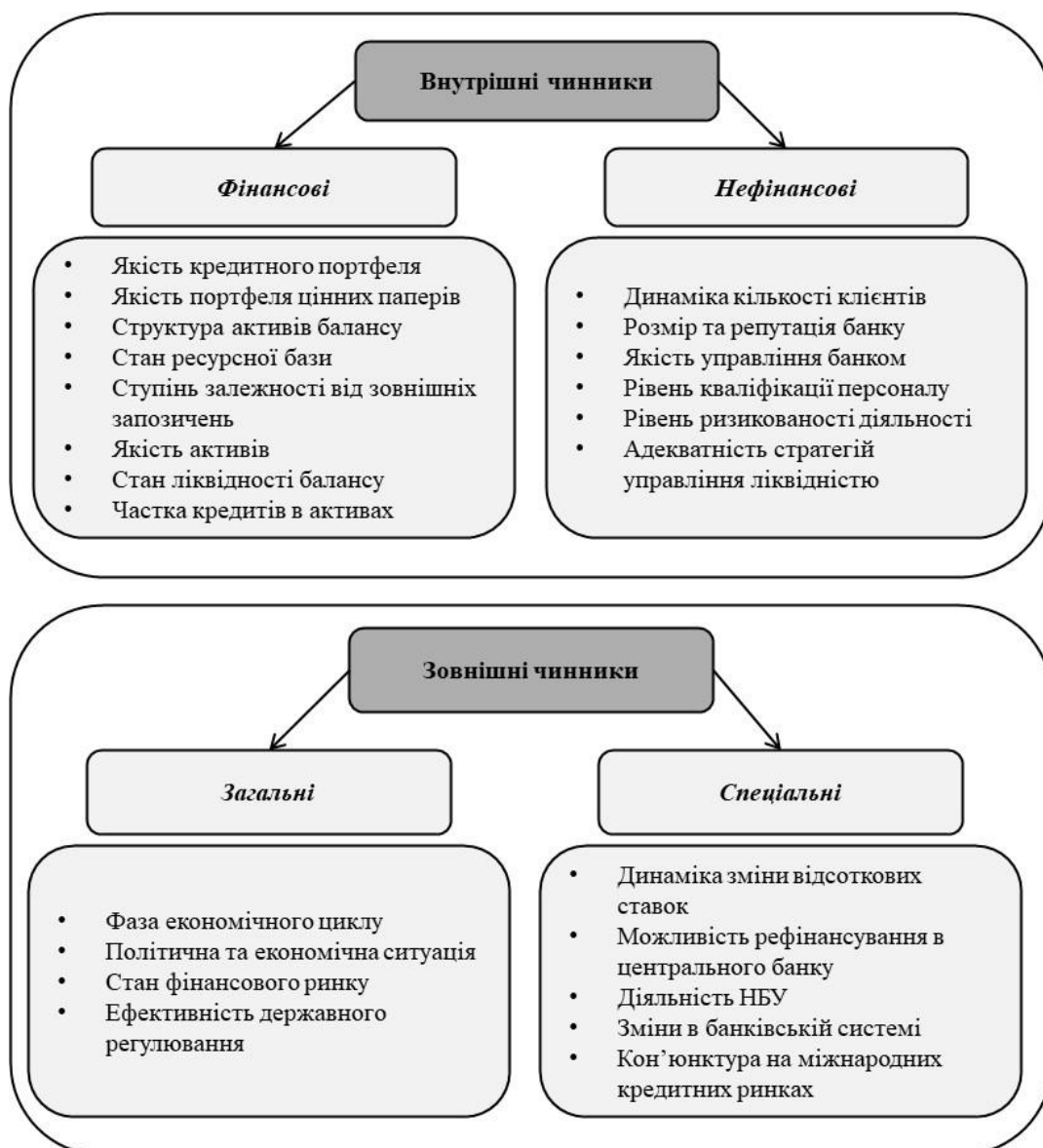


Рисунок 1.3 – Чинники впливу на ліквідність банку

Джерело: складено автором на основі [38, 39, 40]

В науковій праці Любка О.В. та Охрименко І.Б. визначають основні чинники, що впливають на ліквідність банків в Україні і є актуальними на сьогодні:

- нестабільна економічна та політична ситуація, що зумовлена війною з росією, призводить до зростання системних ризиків і невизначеності для банків;
- системні ризики та необхідність підтримання фінансової стійкості банків зміщує акцент переваги комерційних банків з активного

кредитування на менш ризикові активи, тобто на державні цінні папери та депозитні сертифікати НБУ;

- короткострокова ресурсна база банків, тобто кошти на поточних рахунках, обмежує їх можливість вкладати кошти в довгострокові інструменти, через загрозу ризику ліквідності;

- низька дохідність ОВДП, підвищення облікової ставки НБУ для стримування інфляції, девальвація гривні – всі ці фактори роблять депозитні сертифікати НБУ більш привабливими для банків, щоб розміщувати надлишкову ліквідність та отримувати більшу дохідність, тим самим відбувається скорочення попиту на ОВДП;

- дії НБУ та Мінфіну щодо створення сприятливих умов для розміщення банками коштів в ОВДП є недосконалими.

Водночас для вирішення питання регулювання ліквідності банків, з огляду на поточну ситуацію, автори пропонують такі шляхи вирішення проблем як: відновлення випуску короткострокових ОВДП із строком погашення до 6 місяців, що дозволяє банкам перерозподілити вільні ресурси на фінансування державного бюджету; наближення умов ОВДП до ринкових реалій за рахунок встановлення вищої дохідності порівняно з казначейськими облігаціями США, тобто дохідність облігацій воюючої країни не повинна бути нижчою за світовий бенчмарк; запровадження плаваючої процентної ставки за довгостроковими ОВДП, яка буде прив'язана до облікової ставки НБУ, щоб збільшити їх привабливість. Це має сприяти збільшенню вкладень банків в ОВДП, а також підвищенню вторинного ринку державних облігацій, залученню внутрішніх ресурсів до фінансування економіки та зменшенню залежності країни від міжнародної допомоги [37].

Отже, на даний момент ліквідність банків потребує покращення механізмів регулювання та пошуку нових способів забезпечення стійкості банківської системи в умовах воєнного стану.

Таким чином, комерційні банки мають на постійній основі вивчати та досліджувати фактори впливу, щоб запобігти ризику ліквідності банку. В свою чергу, рівень ліквідності банківської установи, тобто його стан, визначається за

допомогою оцінки структури та якості портфеля активів, а також ресурсної бази в цілому.

Слід зазначити, що ризик ліквідності майже завжди супроводжує банківську діяльність. Так, наприклад, дефіцит ліквідних коштів призводить до виникнення ризику втрати ліквідності через порушення нормативних вимог центрального банку, і тим самим веде до втрати депозитів. Профіцит ліквідних коштів породжує дилему «ліквідність - прибутковість», адже найліквідніші активи не можуть приносити дохід. Такий дисбаланс викликає ризик незбалансованості ліквідності [36].

Як вже було зазначено, ризик ліквідності переслідує діяльність банків, і тим самим може поділятися на:

- ризик ліквідності банку – ризик того, що у певний момент часу виникне ситуація, за якої банк не в змозі буде придбати на фінансовому ринку необхідні кошти (позицію) за діючою ринковою ставкою через недостатність поточних обсягів торгівлі або низький кредитний рейтинг самого банку-позичальника;
- балансовий ризик ліквідності – ризик того, що банк у певний момент часу не зможе виконати свої зобов'язання за рахунок наявних ліквідних активів внаслідок неадекватної структури балансу та незбалансованості між обсягами і термінами погашення активів і пасивів;
- ризик події – наявний або очікуваний ризик, що загрожує доходам і капіталу банку, і який спричиняється особливими ситуаціями [35].

Таким чином, стає очевидним, що управління ліквідністю банку є однією із важливих частин діяльності фінансової установи. Під цим поняттям розуміють розробку інструментів для ефективного управління, відслідковування та «придушення» впливу зовнішніх та внутрішніх чинників, що так чи інакше впливають на ліквідність банку.

Продовжуючи тему про повномасштабне вторгнення, хочеться зазначити, що управління ліквідністю банків набуває все більшого значення. В умовах невизначеності ефективне та правильне управління ліквідністю посідає важливе

місце у забезпеченні стійкості всієї банківської системи. Тому розробка та впровадження дієвих стратегій управління наразі є пріоритетним для банків.

Для забезпечення відповідних значень даних показників в банківському менеджменті застосовують основні методи управління ризиком ліквідності:

- управління активами, яке передбачає підвищення продуктивності роботи банку шляхом ефективного розміщення залучених грошових коштів у відповідності до принципів прибутковості активів, диверсифікації активних операцій, раціоналізації структури активів та створення резервів з метою зменшення ризиків;
- управління пасивами, що передбачає забезпечення загального прогнозованого попиту на ліквідні кошти шляхом мобілізації ліквідних коштів на ринку грошей у відповідних потрібних обсягах;
- збалансоване управління (активами і пасивами), що забезпечує прибутковість банківських операцій шляхом координації рішень відносно джерел залучення та напрямів розміщення коштів за їх обсягами та термінами [43, с. 610-615].

Проте, існують різні погляди щодо управління банківською ліквідністю. Так, Блащук-Дев'яткіна Н.З. вирізняє такі основні методи та принципи управління ліквідністю:

- *Планування ліквідності.* Банк розробляє план, який передбачає його потреби в грошових коштах на певний період. При плануванні враховуються різні чинники, такі як рівень депозитів, видача кредитів, інші зобов'язання та вкладення коштів.
- *Управління балансом.* Банк стежить за збалансованістю між активами (активами банку є грошові кошти, кредити, вкладення тощо) та пасивами (пасивами банку є депозити, зобов'язання перед клієнтами тощо).
- *Стрес-тестування.* Банки проводять різного виду тестування, щоб оцінити, наскільки їхня система може витримати стресові ситуації, такі як масове зняття вкладів клієнтами або інші фінансові труднощі. Такий метод

допомагає виявити можливі ризики діяльності банку та, відповідно, вжити заходи для їхнього управління.

- *Ліквідні резерви.* Щоб функціонувати навіть при найгіршій ситуації на ринку, банки зазвичай підтримують певний рівень ліквідних активів (готівка, короткострокові цінні папери тощо), які можуть бути використані у випадку форс-мажорних ситуаціях.

- *Регулювання цін.* Банки можуть змінювати процентні ставки на депозити та кредити, щоб впливати на обсяг грошових потоків та попит на їхні послуги.

- *Диверсифікація активів.* Різноманітність активів допомагає банку зменшити ризики та забезпечити більшу стійкість у випадку негативних змін на ринку.

- *Моніторинг та аналіз.* Банки постійно слідкують за своєю фінансовою ситуацією, аналізують ризики та прогнозують можливі потреби в ліквідності [34].

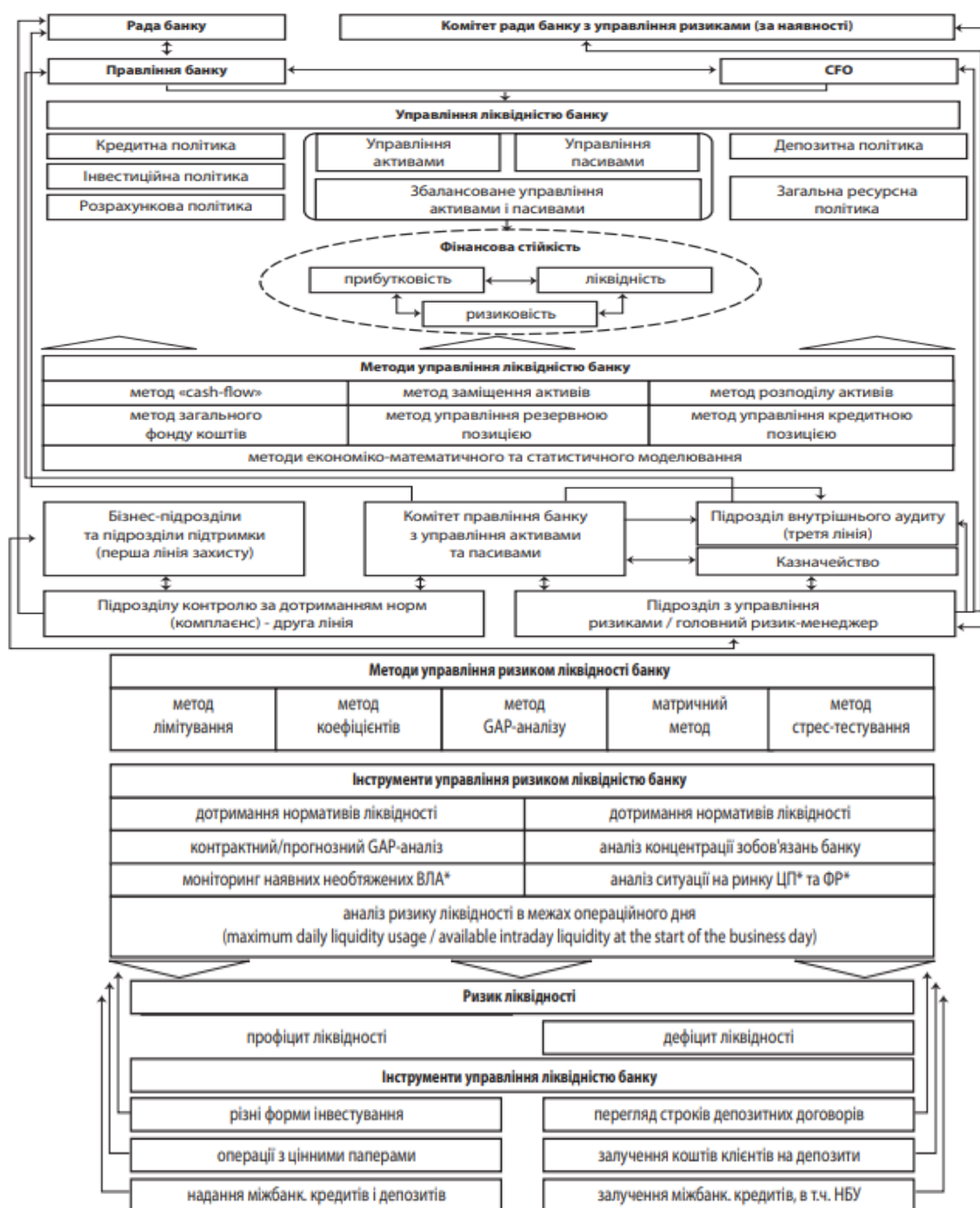
Отже, це означає, що для ефективного управління ризиком ліквідності банки мають використовувати комплексний підхід.

Комплексний підхід ґрунтовно досліджений в науковій статті Лавренюка В.В. та Журавльова О.С. Вони зазначають, що під цією системою варто розуміти сукупність стратегій, політик, методик і процедур, інструментів та функцій уповноважених підрозділів банку, які, реалізуючись у взаємозв'язку, впливають на грошові потоки з метою забезпечення їх збалансованості, задоволення попиту чи реалізації надлишку ліквідності. Так, автори змогли сформулювати розширену «структурно-логічну схему управління ліквідністю банку» (рис. 1.4), де описано ключові етапи цього процесу.

Сама схема охоплює вісім основних етапів: 1) визначення цілей управління ліквідністю; 2) аналіз та оцінку поточного стану ліквідності; 3) прогнозування потреб у ліквідності; 4) розробку стратегії управління ліквідністю; 5) формування процедур та політики управління; 6) впровадження розроблених планів/стратегій; 7) контроль та моніторинг ліквідності; 8) коригування дій в процесі управління за

необхідності. При цьому, етапи можуть бути розширені або звужені в залежності від специфіки банку, а також в залежності від того в яких умовах знаходиться банк – в стресових або спокійних.

Таким чином, така послідовність етапів допомагає систематизувати процес управління ліквідністю банку базуючись на досвіді вітчизняних банків в минулому [3].



*Примітки: ВЛА – високоліквідні активи; ЦП – цінні папери; ФР – фінансовий ринок

Рисунок 1.4 – Основи управління ліквідністю банку [3]

З наведеного вище, можна зробити висновок, що управління ліквідністю це досить складний процес в якому немає однозначного підходу, тому він вимагає постійного дослідження та аналізу.

1.3 Регулювання ліквідності банків та його значення у забезпеченні фінансової стабільності країни

Загалом комерційні банки через специфіку діяльності та ризиків, що притаманні банківському бізнесу, відповідають не тільки перед власними вкладниками, а й за належний рівень стабільності у фінансовій сфері країни [10]. Тому регулювання ліквідністю банків потребує значної уваги, особливо в умовах нестабільної політичної ситуації.

Національний банк України виступає основним органом, що займається регулюванням та наглядом за комерційними банками, з метою забезпечення безпеки та стабільності банківської системи, для захисту інтересів вкладників банку, від неефективного управління банківською установою, а також для створення конкурентного середовища у банківському секторі. Оскільки банківська діяльність піддається ризику ліквідності, тобто ризику недостатності надходжень грошових коштів для покриття їх відпливу, то у зв'язку з цим банки повинні постійно управляти ліквідністю, підтримуючи її на достатньому рівні для своєчасного виконання всіх прийнятих на себе зобов'язань [1].

За допомогою стандартних інструментів відбувається регулювання та вилучення надлишкової ліквідності банківської системи Національним банком України (рис 1.5):

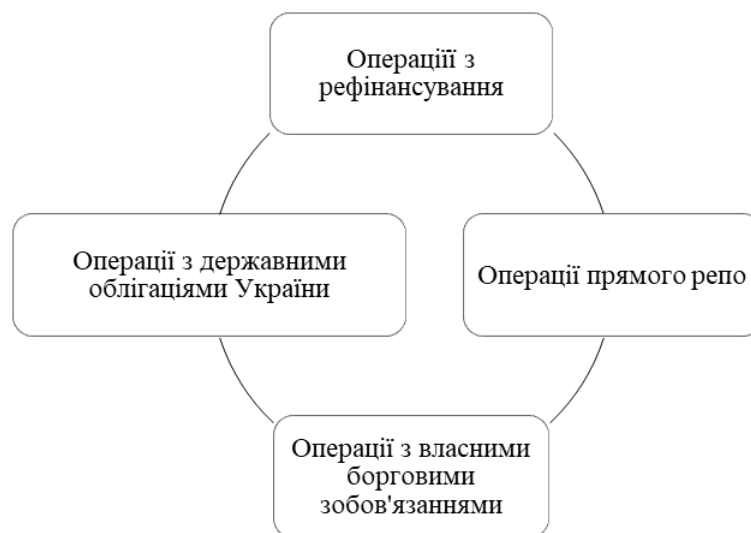


Рисунок 1.5 – Стандартні інструменти регулювання НБУ

Джерело: складено автором на основі [31]

До операцій з рефінансування входять:

- кредити овернайт – є інструментом постійного доступу, спрямованим на підтримання ліквідності банку;
- короткострокові або довгострокові кредити рефінансування – тендери з підтримання ліквідності банків, вони є основним монетарним інструментом з регулювання ліквідності. у випадку довгострокового кредитного рефінансування відсоткова ставка тісно пов'язана зі змінами облікової ставки НБУ.

Операції прямого репо – це нерегулярний стандартний інструмент, що спрямований на підтримку ліквідності банків у разі неочікуваних коливань ліквідності.

Операції з власними борговими зобов'язаннями – здійснюється шляхом випуску депозитних сертифікатів НБУ овернайт строком до 90 днів. Вони мають на меті вилучення ліквідності банківської системи.

Операції з державними облігаціями України – відносяться до інструментів довгострокового управління ліквідністю банків, операції проводять на біржовому та позабіржовому ринках. Метою є нівелювання структурних дисбалансів ліквідності [31; 32, с.231].

24.02.2022 почалось повномасштабне вторгнення військ російської федерації на територію України. У зв'язку з військовою агресією рф проти України,

на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України, Президент України відповідно до Указу Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 запровадив в Україні воєнний стан на 30 діб, який в цей же день було затверджено Верховною радою України, який продовжується дотепер.

Національний банк оперативно ухвалив рішення та ввів тимчасові обмеження щодо роботи валютного ринку України, фіксації валютних курсів, обмежень щодо зняття готівки та введення мораторію на здійснення транскордонних платежів та ін. у зв'язку із оголошенням воєнного стану по всій території України. Відповідні дії є необхідними для забезпечення надійного та стабільного функціонування фінансової системи країни та максимального забезпечення діяльності Збройних Сил України, а також безперебійної роботи об'єктів критичної інфраструктури.

Національна комісія з цінних паперів та фондовому ринку (НКЦПФР) на позачерговому засіданні 24.02.2022 прийняла рішення щодо тимчасового призупинення операцій з усіма цінними паперами, а також проведення операцій в системі депозитарного обліку та системах клірингового обліку, та тимчасового призупинення операцій з активами ІСІ та НПФ. З 08.08.2022 року НКЦПФР скасувала більшість обмежень, впроваджених 24.02.2022 у зв'язку зі збройним нападом росії на Україну та запровадженням воєнного стану.

За даними експертів Національного банку, валютний та фондовий ринок зараз працюють в режимі значних обмежень, які були запроваджені в умовах воєнного стану. Уповноваженим установам фактично заборонено здійснювати торгівлю валютними цінностями, крім низки випадків. Більшість угод на міжбанківському ринку відбувається за участі Національного банку – як на купівлю, так і на продаж валюти [56].

Таким чином, з початком війни у 2022 році перед НБУ постало серйозне питання як підтримати та стабілізувати банківську систему в непростий час. Було прийнято рішення паралельно зі стандартними інструментами використовувати «екстрені заходи» для вилучення надлишкової ліквідності, такі як:

- підвищення облікової ставки та норм обов'язково резерву;

- тимчасове закриття валютного ринку;
- викуп валюти в банків для поповнення золотовалютного резерву;
- обмеження на зняття готівки;
- закриття кредитних лімітів для населення [33].

Загалом для регулювання та контролю стану ліквідності банків НБУ встановлює нормативи, дотримання яких суворо відстежується за всіма банками.

Слід зазначити, що банківська система України починаючи з 2018 року зазнала великих змін із визначення нормативів ліквідності комерційних банків. Відбувся поступовий перехід від звичайних нормативів ліквідності (рис. 1.6) до нових основних показників, таких як LCR та NSFR, що відповідають Базелю III. Такий перехід має на меті наблизити нормативні документи до директив Європейського Союзу та виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [24], а також для зниження ризику ліквідності в комерційних банках.

Норматив миттєвої ліквідності (Н4) • Цей норматив установлює мінімально необхідний обсяг високоліквідних активів для забезпечення виконання поточних зобов'язань протягом одного операційного дня. • Визначається як: $\frac{\text{Високоліквідні активи}}{\text{Поточні зобов'язання банку}}$ • Нормативне значення: $\geq 20\%$
Норматив поточної ліквідності (Н5) • Цей норматив установлює мінімально необхідний обсяг активів банку для забезпечення виконання поточного обсягу зобов'язань протягом одного календарного місяця. • Визначається як: $\frac{\text{Активи з кінцевим строком погашення до 31 дня}}{\text{Зобов'язання банку з кінцевим строком погашення до 31 дня}}$ • Нормативне значення: $\geq 40\%$
Норматив короткострокової ліквідності (Н6) • Цей норматив установлює мінімально необхідний обсяг активів для забезпечення виконання своїх зобов'язань протягом одного року. • Визначається як: $\frac{\text{Активи}}{\text{Зобов'язання з кінцевим строком погашення до одного року}}$ • Нормативне значення: $\geq 60\%$

Рисунок 1.6 – Нормативи ліквідності, що діяли до 2019 року

Джерело: складено автором на основі [25]

Повне запровадження нових нормативних показників почалось у 2019 році з коефіцієнта покриття ліквідності – LCR (*Liquidity coverage ratio*). Цей норматив встановлює мінімально необхідний рівень ліквідності для покриття чистого

очікуваного відпливу грошових коштів протягом 30 календарних днів з урахуванням стрес-сценарію [25].

Важливо зазначити, що LCR має розраховуватись банками щодня, при цьому, це має відбуватись за всіма валютами – LCR_{BB} , у національній валюті – LCR_{NB} та в іноземній валюті в гривневому еквіваленті – LCR_{IB} (табл. 1.3). Нормативне значення LCR – не менше 100%.

В методиці розробленою Національним банком розрахунок коефіцієнту покриття ліквідності відбувається за такою формулою:

$$LCR = \frac{ВЛА}{ЧВ} \times 100\% \geq 100\%, \quad (1.1)$$

де $ВЛА$ – високоякісні ліквідні активи;

$ЧВ$ – чистий очікуваний відплив грошових коштів протягом 30 днів (сукупні очікувані відтоки грошових коштів – сукупні очікувані надходження грошових коштів).

Таблиця 1.3 – Розрахунок коефіцієнту покриття ліквідністю для банків

Норматив LCR	Формула
LCR_{BB} – за всіма валютами, що розраховується як сума LCR_{NB} та LCR_{IB} , при цьому конвертуючи іноземну валюту в гривню відповідно за курсом НБУ	$LCR_{BB} = \frac{ВЛА}{\text{відпливи} - (\text{менше із двох значень: надходження або } 75\% \text{ відпливів})} \times 100\%;$
LCR_{NB} – у національній валюті, що розраховується за всіма активами та зобов'язаннями банку в національній валюті	$LCR_{NB} = \frac{ВЛА_{NB}}{\text{відпливи}_{NB} - (\text{менше із двох значень: надходження}_{NB} \text{ або } 75\% \text{ відпливів}_{NB})} \times 100\%;$
LCR_{IB} – в іноземній валюті, що розраховується за активами та зобов'язаннями банку, де іноземна валюта переводиться у гривневий еквівалент	$LCR_{IB} = \frac{ВЛА_{IB}}{\text{відпливи}_{IB} - (\text{менше із двох значень: надходження}_{IB} \text{ або } 75\% \text{ відпливів}_{IB})} \times 100\%$

Джерело: складено автором на основі [27]

При скасуванні нормативів миттєвої (Н4) та поточної ліквідності (Н5), Національний банк України наголошував, що норматив LCR є більш жорстким, ніж минулі нормативи, оскільки він змушує банки постійно підтримувати резерв високоліквідних активів, сприяє забезпеченню стійкості банку в короткострокових

стресових ситуаціях пов'язаними з ліквідністю, а також дає можливість оцінити стан ліквідності банку протягом 30 днів [26, 28].

Не менш важливим було впровадження у 2021 році коефіцієнта чистого стабільного фінансування – NSFR (*Net stable funding ratio*), який встановлює мінімально необхідний рівень стабільного фінансування, що буде достатнім для забезпечення фінансування діяльності банківської установи протягом одного року [25].

Метою впровадження нормативу NSFR є стимулювання банків в залученні строкових зобов'язань, щоб зменшити їх залежність від короткострокового фінансування, а також для сприяння збалансуванню за строками погашення активів та пасивів [28].

Відповідно до методики розрахунку коефіцієнта чистого стабільного фінансування Національним банком регламентовано таке обчислення за формулою:

$$NSFR = \frac{ASF}{RSF - HKP} \times 100\% \geq 100\%, \quad (1.2)$$

де *ASF* – обсяг наявного стабільного фінансування;

RSF – обсяг необхідного стабільного фінансування;

HKP – величина непокритого кредитного ризику, визначена згідно з Інструкцією №368.

Аналогічно, як у випадку з LCR, банк повинен розраховувати норматив NSFR за всіма валютами (національною та іноземною в гривневому еквіваленті).

Розрахунок складових елементів нормативу NSFR можна розглянути в таблиці 1.4:

Таблиця 1.4 – Розрахунок складових елементів NSFR

Назва	Формула з поясненнями
Обсяг наявного стабільного фінансування (ASF)	Обсяг наявного стабільного фінансування (ASF) $= \sum_{i=1}^n (ASF_i \times K_{ASF_i})$, де <i>n</i> – кількість складових; <i>ASF_i</i> – <i>i</i>-та складова наявного стабільного фінансування (ASF); <i>K_{ASF_i}</i> – коефіцієнт, установлений для <i>i</i>-тої складової наявного стабільного фінансування (ASF).

Обсяг необхідного стабільного фінансування (RSF)	$\text{Обсяг необхідного стабільного фінансування (RSF)} = \sum_{i=1}^n (RSF_i \times K_{RSF_i}) ,$ де n – кількість складових; RSF_i – i-та складова необхідного стабільного фінансування (RSF); K_{RSF_i} – коефіцієнт, установлений для i-тої складової необхідного стабільного фінансування (RSF).
--	--

Джерело: складено автором на основі [29]

Таким чином, оновлені нормативні показники мають сприяти до зростання більш стабільної банківської системи, вміння запобігати ризику ліквідності та водночас налагодити ефективне управління ліквідністю фінансових установ.

Наприкінці 2021 року Національний банк України планував реалізувати проєкт з організації процесу оцінки достатності внутрішнього капіталу – ICAAP (*Internal Capital Adequacy Assessment Process*) та внутрішньої ліквідності – ILAAP (*Internal Liquidity Adequacy Assessment Process*) в банках, що мало стати підсумковим кроком у введенні нових стандартів організації системи управління ризиками в банках, а також як черговий крок до імплементації у вітчизняне банківське законодавство законодавства ЄС та рекомендацій Базельського комітету з банківського нагляду (Базель II, Pillar 2).

Таким чином, планується, що банки визначатимуть потребу в капіталі та запасі ліквідності для покриття усіх суттєвих ризиків, притаманних їх діяльності на трирічному часовому горизонті. Проте, у зв'язку з початком воєнних подій цей проєкт було відкладено на певний час.

Метою впровадження цих показників є сприяння створенню ефективних процесів планування та управління капіталом, що мають забезпечити достатність капіталу та ліквідність банків на рівні, необхідному для їх стійкості як у звичайних, так і в стресових ситуаціях.

Додатково Нацбанк планував оцінювати ефективність процесів ICAAP/ILAAP у межах наглядового процесу SREP (*Supervisory Review and Evaluation Process*) [45].

Запровадження процесу оцінки достатності внутрішнього капіталу (ICAAP) Національним банком України відбувається на сьогодні в тестовому режимі: до 01 січня 2024 року банки мають розробити внутрішні документи щодо процесу ICAAP; до 31 травня 2024 року банкам потрібно надати звіти про процес ICAAP у тестовому режимі. Впродовж 2024 року Нацбанк планує також встановити вимоги до достатності внутрішньої ліквідності ILAAP [46].

В свою чергу, відповідно до Звіту з виконання дорожньої карти реалізації Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року зазначено, що Нацбанком Розробляється проєкт Положення про ILAAP, до якого передбачене включення підходів до стрес-тестування ліквідності і до управління буферами [47].

В кінці грудня 2021 року всім банкам було розіслано від Національного банку України повідомлення про тестовий режим Положення про ILAAP (див. Додаток И).

В цьому проєктному Положенні зазначалось, що достатність внутрішньої ліквідності ILAAP передбачає:

- оцінку достатності внутрішньої ліквідності за економічною та нормативною перспективами на прогностичний період;
- планування достатності внутрішньої ліквідності;
- моніторинг достатності внутрішньої ліквідності та складання управлінської звітності щодо достатності внутрішньої ліквідності;
- оцінку банком процесу ILAAP;
- складання звіту щодо процесу оцінки достатності внутрішньої ліквідності та подання його до Національного банку

Отже, можна зробити висновок, що в найближчому майбутньому очікується запровадження цього показника, наразі він знаходиться у розробці.

РОЗДІЛ 2

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛІКВІДНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ В УКРАЇНІ

2.1 Аналіз стану ліквідності банків в Україні

На сьогодні банківська система України перебуває в складних умовах, що викликані війною, тому дослідження стану ліквідності банків є необхідним для забезпечення стійкості та впровадження відповідних дій з боку Національного банку України. Розглядати ліквідність банків слід як за всією системою в цілому, так і за окремими групами: банки з державною часткою; банки іноземних банківських груп; банки з приватним капіталом. Не менш важливим є також дослідження регулювання ліквідності банків Національним банком України за період, що досліджується.

Так, за даними НБУ протягом 2020-2023 років, а також станом на березень 2024 року кількість банків по всіх групах зменшувалась (рис. 2.1).

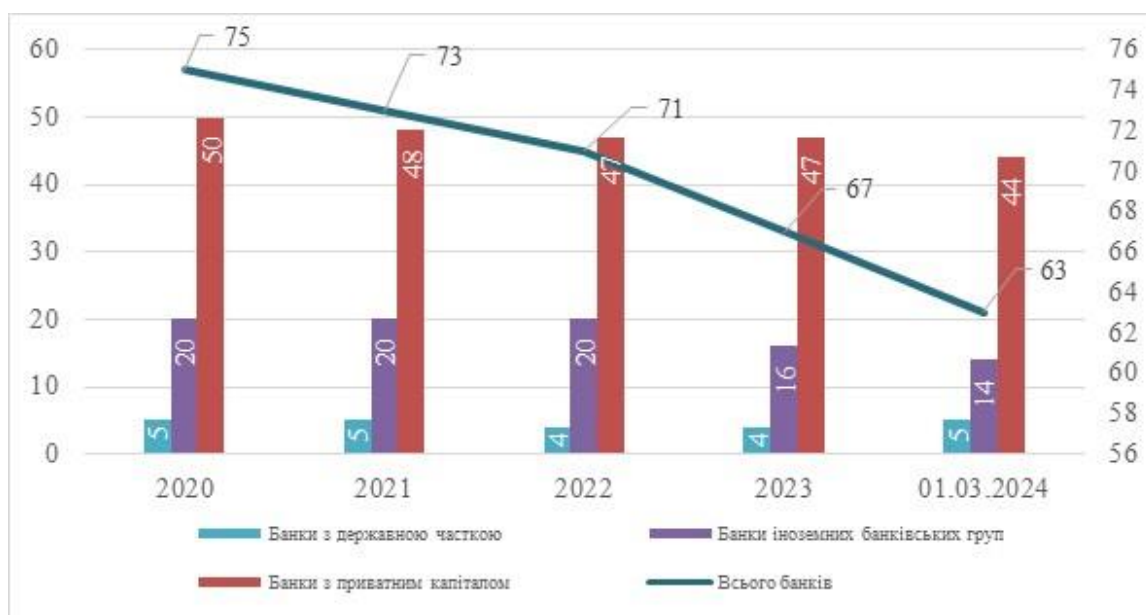


Рисунок 2.1 – Кількість банків в банківській системі

Джерело: сформовано автором на основі даних НБУ [48]

Розглядаючи наведений графік можна зробити такі висновки, що загальна кількість платоспроможних банків станом на 01.03.2024 становить 63 одиниці, що на 6% менше порівняно з 2020 та 2023 роками. Така тенденція викликана неплатоспроможністю певних банків, а також порушеннями встановлених нормативів або вимог фінансового моніторингу. Таким чином, частка державних банків складає 8%, іноземних – 22%, а приватних – 70% від загальної кількості банків. При цьому протягом періоду з 2020 року по початок березня 2024, кількість державних банків мала тенденцію до зростання – на 25%, а кількість банків з іноземним та приватним капіталом на зменшення – на 12,5% та 6,4% відповідно.

Оскільки кількість банків зменшилась виникає питання чи вплинуло це на ліквідність банків та банківської системи загалом. Основними показниками, що характеризують ліквідність банків є:

- норматив короткострокової ліквідності (Н6), не менше 60 відсотків;
- норматив коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами (LCR_{ВВ}), не менше 100 відсотків;
- норматив коефіцієнта покриття ліквідності в іноземній валюті (LCR_{ів}), не менше 100 відсотків;
- норматив коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR), не менше 100 відсотків.

Слід зазначити, що дослідження ліквідності банківської системи здійснюється з урахуванням показників банків, що були ліквідовані до певного періоду, а також банків, що перейшли із однієї категорії в іншу. Так, банки АТ «БТА Банк» та АТ «Ідея Банк» до лютого 2023 року перебували в групі банків з іноземним капіталом, а з березня цього ж року – в банках з приватним капіталом. Водночас, АТ «Сенс Банк» (колишній «Альфа Банк») до липня 2023 року був в групі іноземних банків, і з серпня 2023 року в банках з державною часткою.

Перелік всіх банків та їх показників подано в таблицях А.1 і А.2 у Додатку А, динаміку нормативних значень можна переглянути у Додатку Б, а графічне зображення перевищення нормативів у Додатку В.

Першою досліджуваною групою за дотриманням нормативів ліквідності будуть банки з державною часткою. Середньорічні показники нормативів ліквідності за цією групою подано в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Середньорічні показники ліквідності державних банків

Показники, %	H6	Зміна в п.п.	Темп приросту	LCR _{ВВ}	Зміна в п.п.	Темп приросту	LCR _{ІВ}	Зміна в п.п.	Темп приросту	NSFR	Зміна в п.п.	Темп приросту
2020	157,8	—	—	347,9	—	—	324,2	—	—	—	—	—
2021	127,2	-30,6	-19,4	272,6	-75,4	-21,7	197,8	-126,4	-39,0	182,3	—	—
2022	80,3	-46,8	-36,8	215,6	-57,0	-20,9	192,0	-5,8	-2,9	141,1	-41,2	-22,6
2023	—	—	—	335,4	119,8	55,6	383,8	191,7	99,8	164,9	23,9	16,9
Середнє значення за 2020-2023	121,7	—	—	292,9	—	—	274,5	—	—	162,8	—	—
01.01.24	—	—	—	327,3	-8,0	-2,4	384,4	0,6	0,2	181,3	16,4	9,9
01.02.24	—	—	—	370,9	43,5	13,3	359,9	-24,5	-6,4	178,3	-3,0	-1,7
01.03.24	—	—	—	347,1	-23,8	-6,4	355,1	-4,9	-1,4	172,8	-5,4	-3,1
Середнє значення за 3 місяці 2024	—	—	—	348,4	—	—	366,5	—	—	177,5	—	—

Джерело: сформовано автором на основі даних НБУ [48]

Проаналізувавши дані державних банків з наведеної таблиці можна зробити висновки, що навіть з поступовим вилученням нормативного показника короткострокової ліквідності (H6) він перевищував в середньому за 2020-2022 р.р. нормативне значення ($\geq 60\%$) у 2 рази, при цьому середнє значення протягом цих років складає 121,7%.

Протягом 2020-2022 року норматив LCR_{ВВ} мав тенденцію на зниження на 38%, проте в 2023 році він зріс на 55,6% порівняно з 2022 роком, але порівнюючи з 2020 роком він зменшився на 3,6%. Якщо розглядати цей норматив в середньому значенні протягом 2020-2023 років, то він складає 292,9%, тобто перевищує нормативне значення ($\geq 100\%$) у 3 рази. Станом на 01.03.24 можна бачити певні коливання нормативу, але від січня 2024 року загальний приріст складає 6%, а середнє перевищення нормативу – у 3,5 рази.

Так само, як і норматив LCR_{ВВ}, норматив коефіцієнта покриття ліквідності в іноземній валюті (LCR_{ІВ}) має тенденцію на зниження до 2022 року на 40,8%, але у 2023 році тенденція змінилась на зростання майже на 100%. Загалом протягом 2020-2023 років LCR_{ІВ} зріс на 18,4%, а середнє значення цього нормативу протягом

даного періоду складає 274,5%, тобто перевищення встановленого нормативу ($\geq 100\%$) приблизно у 2,7 рази.

Норматив коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR) з 2021 по 2022 рік також мав негативну тенденцію, де зменшення відбулось на 22,6%, а з наступного року значення показника зросло майже на 17%. Проте порівнюючи з 2021 та 2023 роками загальне значення NSFR зменшилось на 9,5%. Незважаючи на це середнє значення протягом досліджуваного періоду складає 162,8%, тобто середнє перевищення нормативного значення ($\geq 100\%$) – у 1,6 рази.

Протягом перших трьох місяців 2024 року нормативи LCRів та NSFR мають тенденцію на зниження на 7,6% та 4,7% відповідно. Водночас середнє значення LCRів дорівнює 366,5%, а NSFR – 177,5%, тобто помітно, що показники нормативів поступово зростають.

Таким чином, можна помітити, що група державних банків в середньому по всіх нормативам ліквідності перевищує їх значення у 2 рази. Відповідно до таблиці А.1 у Додатку А, можна побачити таку тенденцію, що трансформація в небанківську фінансову установу державного банку ПАТ «Розрахунковий Центр» у 2021 році негативно вплинула на середні показники ліквідності групи державних банків, проте з приєднанням у серпні 2023 року до цієї групи АТ «Сенс Банк» ситуація змінилась на позитивну. Водночас, було виявлено, що протягом досліджуваного періоду (2020 - 01.03.24) АТ «Укргазбанк» має найменші показники ліквідності порівняно з іншими державними банками. Так, з наявних діючих банків найвищі значення нормативів LCR_{ВВ} та LCR_{ів} має АТ «Сенс Банк», а за нормативом NSFR - АТ «Ощадбанк» та АТ «Укрексімбанк» починаючи з 2022 року

Наступна група, що буде досліджуватись – це банки іноземних банківських груп. Їх середньорічні показники нормативів ліквідності представлено в таблиці 2.2, а перелік самих банків подано у Додатку А (табл. А.1).

Таблиця 2.2 – Середньорічні показники ліквідності іноземних банків

Показники, %	H6	Зміна в п.п.	Темп приросту	LCR _{ВВ}	Зміна в п.п.	Темп приросту	LCR _{іВ}	Зміна в п.п.	Темп приросту	NSFR	Зміна в п.п.	Темп приросту
2020	291,8	—	—	543,9	—	—	5203,3	—	—	—	—	—
2021	242,4	-49,4	-16,9	695,8	151,9	27,9	4376,6	-826,7	-15,9	235,8	—	—
2022	103,4	-138,9	-57,3	449,4	-246,4	-35,4	293,4	-4083,2	-93,3	201,2	-34,6	-14,7
2023	х	х	х	653,8	204,4	45,5	352,5	59,1	20,1	389,9	188,7	93,8
Середнє значення за 2020-2023	212,5	—	—	585,7	—	—	2556,5	—	—	275,6	—	—
01.01.24	—	—	—	417,1	-236,6	-36,2	345,5	-6,9	-2,0	578,9	189,0	48,5
01.02.24	—	—	—	460,5	43,4	10,4	410,6	65,0	18,8	592,7	13,8	2,4
01.03.24	—	—	—	435,5	-25,0	-5,4	452,6	42,1	10,3	566,2	-26,5	-4,5
Середнє значення за 01.2024-03.2024	—	—	—	437,7	—	—	402,9	—	—	579,3	—	—

Джерело: сформовано автором на основі даних НБУ [48]

Проаналізувавши середньорічні показники нормативів ліквідності банків іноземних банківських груп можна зробити висновок, що значення досліджуваних нормативів до 2022 року мало тенденцію на зростання, проте початок повномасштабного вторгнення мав негативний вплив. Так, вилучений на початку 2022 року норматив короткострокової ліквідності (H6) зменшився на 64,5% порівняно з 2020 роком, водночас, середнє його значення за три роки складало 212,5%, а перевищення нормативу ($\geq 60\%$) за цей період було у 3,5 рази.

Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами (LCR_{ВВ}) збільшився майже на 28% в 2021 році, але незважаючи на зменшення його значення у 2022 році на 35,4%, в наступному році прослідковується значне збільшення LCR_{ВВ} на 45,5%. Загальні зміни протягом 2020-2023 років мають приріст на 20,2%, середнє значення LCR_{ВВ} за іноземними банками за цей період – 585,7%, а перевищення нормативу ($\geq 100\%$) в середньому було у 6 разів. Розглядаючи динаміку нормативу за перші три місяці 2024 року, можна побачити певні коливання, проте середнє значення LCR_{ВВ} за цей період складає 437,7%.

Динаміка показників нормативу LCR_{іВ} має від’ємний характер, тобто протягом 2020-2023 р.р. його значення зменшилось на 93,2%. При цьому, з 2023 року простежується зростання LCR_{іВ} 20,1% порівняно з 2022, і станом на

01.03.2024 можна побачити тенденцію на зростання, оскільки середнє значення нормативу за перші місяці 2024 року складає 403%. Також протягом 2020-2021 років середнє перевищення нормативу ($\geq 100\%$) було майже у 48 разів, а з 2022 до 2024 рік – у 3,2 рази, в свою чергу, середнє значення по всіх іноземним банкам протягом досліджуваного періоду (2020-2023) складає 2556,5%.

Значення нормативу коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR) за 2021-2023 роки збільшилось на 65,3%, і загалом має тенденцію на зростання, якщо подивитись на його середнє значення за період 01.01.24-01.03.24, що складає 579,3%. При цьому, середнє значення NSFR за три роки було 275,6%, а середнє перевиконання нормативу ($\geq 100\%$) було майже у 3 рази.

Отже, група іноземних банків показує досить високі результати і має тенденцію на зростання показників ліквідності в майбутньому.

Дослідження групи іноземних банків (Додаток А) показало, що найвищі результати за нормативами Н6 та LCRiv до 2022 року мав нині ліквідований російський банк ПАТ «Промінвестбанк», водночас, з 2022-2023 за LCRiv найкращим був АТ «Кредитвест Банк». За нормативом LCRvv високі значення мав АТ «БТА БАНК» (до 2023 року) та АТ «СЕБ Корпоративний Банк», де останній мав також найкращі результати за нормативом NSFR. В свою чергу, найнижчі результати серед всіх іноземних банків за нормативами ліквідності мав АТ «Кредобанк» протягом майже всього періоду, що аналізується.

Найбільшою групою щодо дослідження дотримання нормативних значень ліквідності є банки з приватним капіталом. В таблиці 2.3 подано середньорічні показники нормативів ліквідності за цією групою.

Таблиця 2.3 – Середньорічні показники ліквідності приватних банків

Показники, %	Н6	Зміна в п.п.	Темп приросту	LCRvv	Зміна в п.п.	Темп приросту	LCRiv	Зміна в п.п.	Темп приросту	NSFR	Зміна в п.п.	Темп приросту
2020	116,1	—	—	544,1	—	—	674,9	—	—	—	—	—
2021	117,9	1,7	1,5	536,0	-8,1	-1,5	612,8	-62,1	-9,2	197,1	—	—
2022	148,6	30,7	26,1	1114,0	578,0	107,8	1012,1	399,3	65,2	213,6	16,5	8,4
2023	—	—	—	2559,8	1445,8	129,8	1185,1	173,0	17,1	254,6	40,9	19,2
Середнє значення за 2020-2023	127,5	—	—	1188,5	—	—	871,2	—	—	221,8	—	—

Продовження таблиці 2.3

01.01.24	—	—	—	3233,8	674,0	26,3	948,2	-236,9	-20,0	296,6	42,0	16,5
01.02.24	—	—	—	4084,3	850,5	26,3	598,8	-349,4	-36,8	289,2	-7,4	-2,5
01.03.24	—	—	—	4770,5	686,2	16,8	734,6	135,8	22,7	306,2	17,0	5,9
Середнє значення за 01.2024-03.2024	—	—	—	4029,5	—	—	760,5	—	—	297,4	—	—

Джерело: сформовано автором на основі даних НБУ [48]

Проаналізувавши значення нормативів ліквідності приватних банків можна побачити загальну тенденцію на зростання показників. Так, до 2023 року значення нормативу Н6 зросло на 28% порівняно з 2020 роком; LCR_{ВВ}, LCR_{ІВ} та NSFR зросли протягом 2020-2023 років на 370,4%, 75,6% та 29,1% відповідно. При цьому, середнє значення за нормативом короткострокової ліквідності за 2020-2022 роки складало 127,5%, а інших нормативів за 2020-2023: LCR_{ВВ} – 1188,5%, LCR_{ІВ} – 871,2%, NSFR – 221,8%. Водночас, середнє перевищення нормативів було таке: Н6 ($\geq 60\%$) у 2 рази, LCR_{ВВ} ($\geq 100\%$) у 12 разів, LCR_{ІВ} ($\geq 100\%$) майже у 9 разів, а NSFR ($\geq 100\%$) у 2,2 рази.

Таким чином, можна сказати, що група приватних банків показує досить високі результати, і, незважаючи на початок війни та ліквідації протягом досліджуваного періоду 8 банків, і переходу двох «нових» (АТ «БТА БАНК» та АТ «Ідея Банк»), вона має тенденцію на зростання значень нормативів ліквідності.

Також, проаналізувавши динаміку значень нормативів ліквідності банків з приватним капіталом, що представлені у Додатку А (табл. А.1-2), можна зазначити, що найвищі результати протягом 2020-2023 р.р. за нормативами ліквідності спостерігалися у банку АТ «Альпарі Банк», а найнижчі – у банку АТ «Комінвестбанк» та ліквідованих банків (АТ АКБ «Аркада», АТ «Місто Банк», тощо). За цей же період, високі значення нормативу LCR_{ВВ} були у АТ «Альпарі Банк», АТ «Портал Банк» та АТ «Український банк реконструкції та розвитку», а низькі у ПАТ «Банк Восток» та АТ «Таскомбанк»; за нормативом LCR_{ІВ} високі результати мав АТ «Банк "Портал"», а низькі – АТ «Комінвестбанк»; за NSFR дуже високі показники порівняно з іншими банками спостерігались у ПрАТ «Банк

Фамільний» та АТ «Банк Авангард», відповідно низькі були у АТ «Банк "Портал», АТ «Банк Альянс» та АТ «Ідея Банк».

Після розгляду кожної групи банків окремо, можна проаналізувати загальну динаміку нормативів ліквідності по всій банківській системі (табл. 2.4):

Таблиця 2.4 – Показники ліквідності всієї банківської системи

Показники, %	H6	Зміна в п.п.	Темп приросту	LCR _{BV}	Зміна в п.п.	Темп приросту	LCR _i	Зміна в п.п.	Темп приросту	NSFR	Зміна в п.п.	Темп приросту
2020	188,6	—	—	478,7	—	—	2067,5	—	—	—	—	—
2021	162,5	-26,1	-13,8	501,5	22,8	4,8	1729,1	-338,4	-16,4	205,1	—	—
2022	110,8	-51,7	-31,8	593,0	91,5	18,3	499,2	-1229,9	-71,1	185,3	-19,8	-9,6
2023	—	—	—	1183,0	590,0	99,5	640,4	141,3	28,3	269,8	84,5	45,6
Середнє значення за 2020-2023	153,9	—	—	689,0	—	—	1234,1	—	—	220,1	—	—
01.01.24	—	—	—	1326,1	143,1	12,1	559,4	-81,1	-12,7	352,3	82,5	30,6
01.02.24	—	—	—	1638,6	312,5	23,6	456,4	-102,9	-18,4	353,4	1,1	0,3
01.03.24	—	—	—	1851,0	212,5	13,0	514,1	57,7	12,6	348,4	-5,0	-1,4
Середнє значення за 01.2024-03.2024	—	—	—	1605,2	—	—	510,0	—	—	351,4	—	—

Джерело: сформовано автором на основі даних НБУ [48]

Слід зазначити, що значення показників ліквідності по банківській системі було розраховано шляхом знаходження суми значень певного нормативу за окремий період з кожної групи банків і діленням отриманого результату на кількість досліджуваних груп.

З наведеної таблиці можна зробити висновок, що протягом періоду, що аналізується, значення нормативних показників ліквідності мали спадну тенденцію до 2023 року, а з початком цього ж року значення почали зростати.

Так, норматив H6 йшов на спад, оскільки цей норматив було остаточно вилучено з переліку тих, що описують ліквідність банку. При цьому, протягом 2020-2022 років середнє значення H6 за всією банківською системою складало 154%, а середнє перевищення нормативу ($\geq 60\%$) за три роки було у 2,6 рази.

Норматив LCR_{BV} за всією банківською системою зріс на 147,1% за 2020-2023 роки, при цьому від 2022 року значення цього нормативу зросло на 99,5%. Середнє значення LCR_{BV} за чотири роки складає 689%, а перевищення нормативу

($\geq 100\%$) за цей період – у 7 разів. Протягом січня-березня 2024 року можна побачити тенденцію на зростання на 39,6%, при цьому середнє значення за три місяці складає 1605,2%.

Значення нормативу LCRiv за 2020-2023 роки має від’ємне відхилення у 69%, проте це пов’язано з тим, що в 2022 році значення LCRiv зменшилось на 71,1% порівняно із 2021 роком, а з 2023 року відбувається поступове збільшення на 28,3%. Таким чином, середнє перевищення нормативу за всією банківською системою протягом чотирьох років було у 12,3 рази, при цьому, середнє значення LCRiv складало 1234,1%, а протягом 01.01.24-01.03.24 – 510%, тобто можна бачити певне спадання та коливання.

В свою чергу, значення нормативу NSFR протягом 2021-2023 року також мало незначні коливання, проте в динаміці відбулось зростання на 31,6%. Середнє значення за три роки складає 220,1%, а перевищення нормативу в середньому було у 2,2 рази. Станом на березень 2024 року можна помітити коливання, проте в середньому за три місяці значення NSFR складає 351,4%.

Таким чином, в банківській системі України протягом аналізованого періоду відбувались коливання у значеннях нормативів ліквідності, проте в цілому спостерігалась позитивна тенденція до їх зростання, особливо в 2023-2024 роках. Середні значення нормативів ліквідності Н6, LCRвв, LCRiv та NSFR значно перевищували встановлені НБУ мінімальні вимоги, що може свідчити про достатній рівень ліквідності банківської системи. Також, незважаючи на те, що в певні періоди були коливання та спад показників ліквідності, банківська система показувала здатність до підтримки необхідного рівня ліквідних активів та збалансованість грошових потоків, щоб своєчасно виконувати свої зобов’язання.

З метою регулювання ліквідності банків Національний банк України проводить операції з підтримання ліквідності банків за допомогою діючої лінії рефінансування (кредити овернайт), шляхом проведення тендеру з підтримання ліквідності банків, проведення операцій своп та репо. Водночас, НБУ може проводити операції з мобілізації коштів банків шляхом розміщення депозитних сертифікатів, тобто через постійно діючу лінію проведення тендерів з розміщення

деPOSITНИХ сертифікатів овернайт та шляхом проведення тендерів з розміщення депозитних сертифікатів. Результати наведених способів представлено у Додатку Д.

Слід зазначити, що з початком повномасштабного вторгнення, бланкове рефінансування дало змогу втримати стабільність фінансової системи, проте воно втратило свою актуальність. Натомість, банкам доступні класичні кредити рефінансування під забезпечення [50].

Перш за все, проаналізуємо підтримання ліквідності банків НБУ протягом 2020-2023 років, а також станом на 01.04.24 (рис. 2.2).

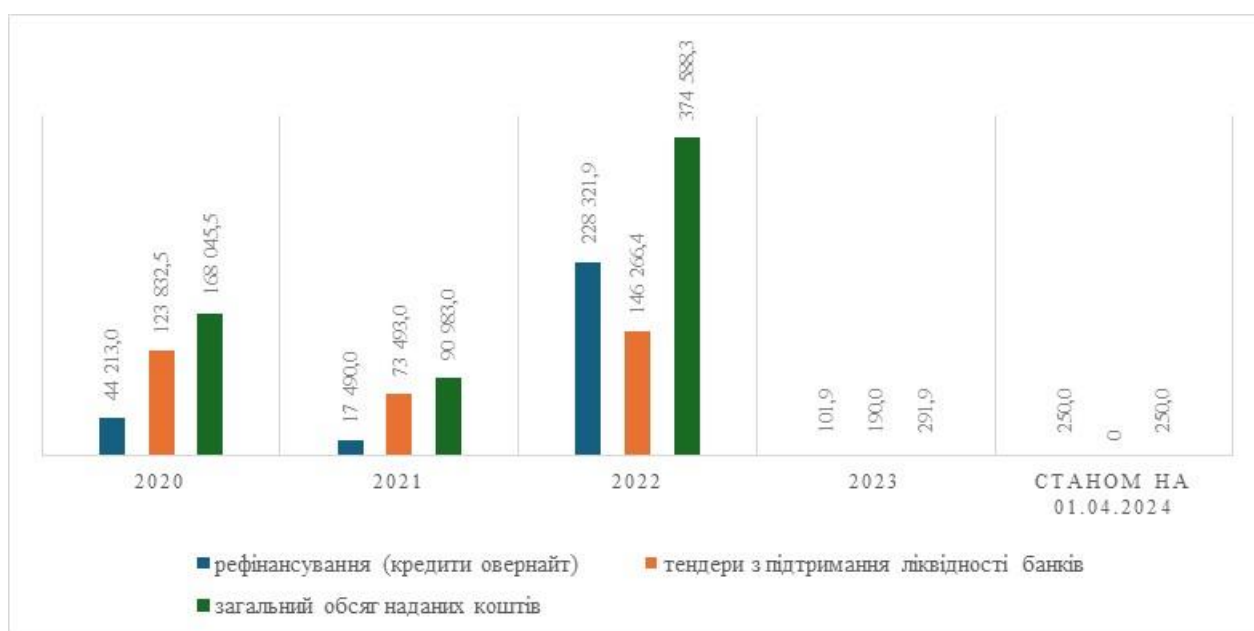


Рисунок 2.2 – Обсяг наданих коштів НБУ для підтримання ліквідності банків

Джерело: сформовано автором на основі даних НБУ [49]

З наведених даних у Додатку Д та графіку (рис. 2.2), можна зробити висновки, що для підтримання ліквідності банків використовувались лише два шляхи – рефінансування кредитами овернайт та тендери з підтримання ліквідності банків. В свою чергу, операції своп та репо не проводились протягом досліджуваного періоду. Загальний обсяг наданих коштів протягом 2020-2023 років зменшився на 167 753 млн грн або 99,8%, що пов'язано зі стабілізацією фінансової системи після кризи Covid-19. Водночас, збільшення середньозваженої процентної ставки лінії рефінансування було на 13,7%, а тендерів з підтримки ліквідності на

20,2%. В основному таке зростання пов'язане з підвищенням НБУ облікової ставки в червні 2022 року з 10% до 25%, а з кінця січня 2024 року облікову ставку було знижено до 15% річних. Середня кількість банків, яким було надано кредити овернайт зменшилась на 1 одиницю, а кількість банків, що брали участь у тендерах зменшилась на 4 одиниці, при цьому, в останньому випадку, середній період на який було оголошено тендер збільшився на 25 днів.

Також у 2022 році НБУ надав найбільший обсяг коштів для підтримки ліквідності банків та фінансової стабільності під час військового вторгнення. Станом на 01.04.2024 загальний обсяг наданих коштів через лінію рефінансування (кредити овернайт) склав 250 млн грн, з середньозваженою процентною ставкою протягом перших чотирьох місяців – 19,5%, де в середньому кошти надавались одному банку. При цьому, тендери з підтримки ліквідності та операції своп / репо не проводились.

Тепер необхідно проаналізувати розміщення Нацбанком депозитних сертифікатів банків протягом 2020-2023 років, а також станом на 1 квітня 2024 року (рис. 2.3).

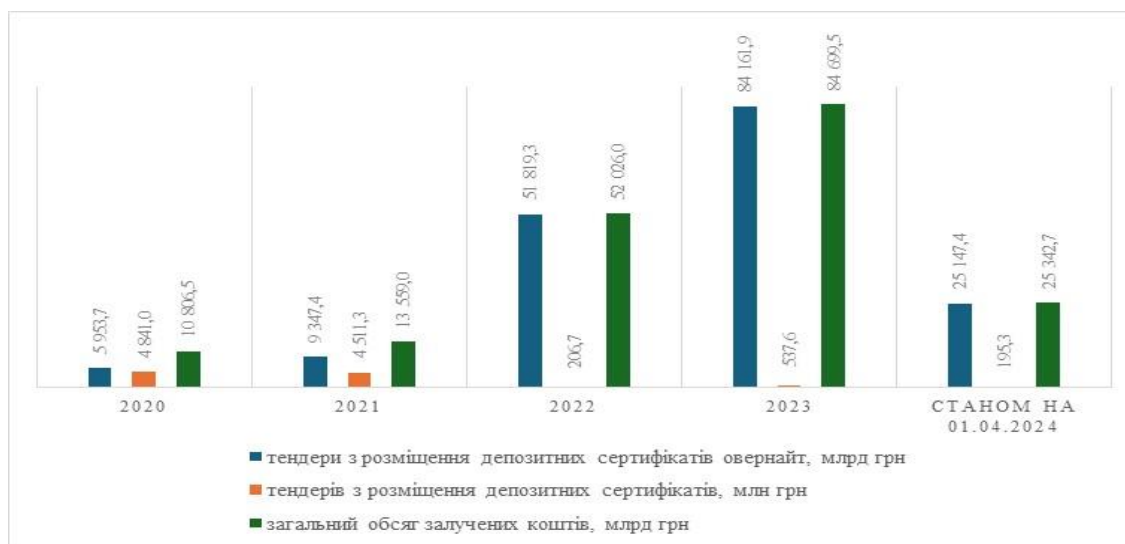


Рисунок 2.3 – Обсяг залучених коштів НБУ для розміщення депозитних сертифікатів банків

Джерело: сформовано автором на основі даних НБУ [49]

Проаналізувавши дані наведені в Додатку Д та графік (рис. 2.3) можна зробити висновки, що протягом 2020-2023 загальний приріст обсягу наданих

коштів Нацбанком для розміщення депозитних сертифікатів банків складає 73 892,9 млрд грн або 683,75%. Водночас, обсяг залучених коштів через проведення тендерів з розміщення депозитних сертифікатів овернайт зріс на 78 208,2 млрд грн або 1313,6%, процентна ставка зросла майже на 10% за цей період, а середня кількість банків не змінилась – 57 одиниць.

Тендери з розміщення звичайних депозитних сертифікатів мали від’ємні зміни обсягу залучених коштів – на 89%, тобто на 4 303,4 млрд грн, при цьому, середньозважена ставка збільшилась на 3,25%, середня кількість банків зменшилась на 18 одиниць, а середній строк проведення тендерів збільшився на 83 дні порівняно з 2020 роком. Також, слід зазначити, що НБУ не встановлював ціну відсіку з 2021 року, проте в 2020 році вона становила – 6%.

Можна помітити, що в обох випадках тендерів з розміщення депозитних сертифікатів найбільший попит був в 2022 та 2023 роках. Станом на квітень 2024 року більшим попитом користуються тендери депозитних сертифікатів овернайт, де обсяг залучених коштів був в розмірі 25 147,4 млрд грн з процентною ставкою на рівні 13,8%, а середня кількість банків склала 57 одиниць. На тендерах з розміщення звичайних депозитних сертифікатів обсяг залучених коштів НБУ склав всього 195,3 млрд грн, де середньозважена процентна ставка на рівні майже 19%, середня кількість банків – 38 банків, а середній строк проведення тендерів – 91 дні.

Таким чином, регулювання НБУ ліквідності банків протягом 2020-2023 р.р. відбувалось через операції з підтримання ліквідності шляхом надання рефінансування та мобілізації коштів через розміщення депозитних сертифікатів. Починаючи з 2023 року спостерігалось значне зменшення обсягів рефінансування, що пов’язано зі стабілізацією ситуації після початку військової агресії. Водночас, мало місце й зростання ставок рефінансування відповідно до підвищення облікової ставки НБУ.

З метою активного вилучення надлишкової ліквідності з банківської системи та стримування інфляційного тиску, відбулось значне нарощування обсягів розміщення депозитних сертифікатів, особливо овернайт, із підвищенням процентних ставок.

Отже, Національний банк України досить ефективно використовує наявні інструменти для забезпечення оптимальної ліквідності банківського сектору, реагуючи на потреби та виклики, що з'являються в той чи інший період. Станом на квітень 2024 року НБУ продовжує активно залучати кошти банків через депозитні сертифікати на тлі поступової нормалізації потреб у рефінансуванні.

2.2 Оцінка стану та аналіз способів забезпечення ліквідності Банку

Проаналізувавши ліквідність всієї банківської системи можна дослідити й ліквідність окремого банку. Роль досліджуваного банку буде виконувати АТ «Укрексімбанк», який входить до групи державних банків. Аналіз ліквідності буде проводитись на основі річних звітів протягом 2020-2022 років [51].

Розглянемо динаміку показників ліквідності АТ «Укрексімбанк» станом на 31 грудня 2020-2022 років в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Показники нормативів ліквідності АТ «Укрексімбанк»

Норматив	Нормативне значення	2020	2021	2022
Короткострокової ліквідності (Н6)	$\geq 60\%$	84,32%	85,58%	—
Коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами (LCR _{ВВ})	$\geq 100\%$	342,83%	193,21%	176,73%
Коефіцієнта покриття ліквідності в іноземній валюті (LCR _{ів})	$\geq 100\%$	370,85%	163,38%	312,64%
Коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR)	$\geq 90\%$ (до 01.10.21) $\geq 100\%$ (з 01.04.22)	—	122,01%	139,06%

Джерело: складено автором на основі [51]

Тенденцію показників ліквідності АТ «Укрексімбанк» наочно зображено на рисунку 2.4.

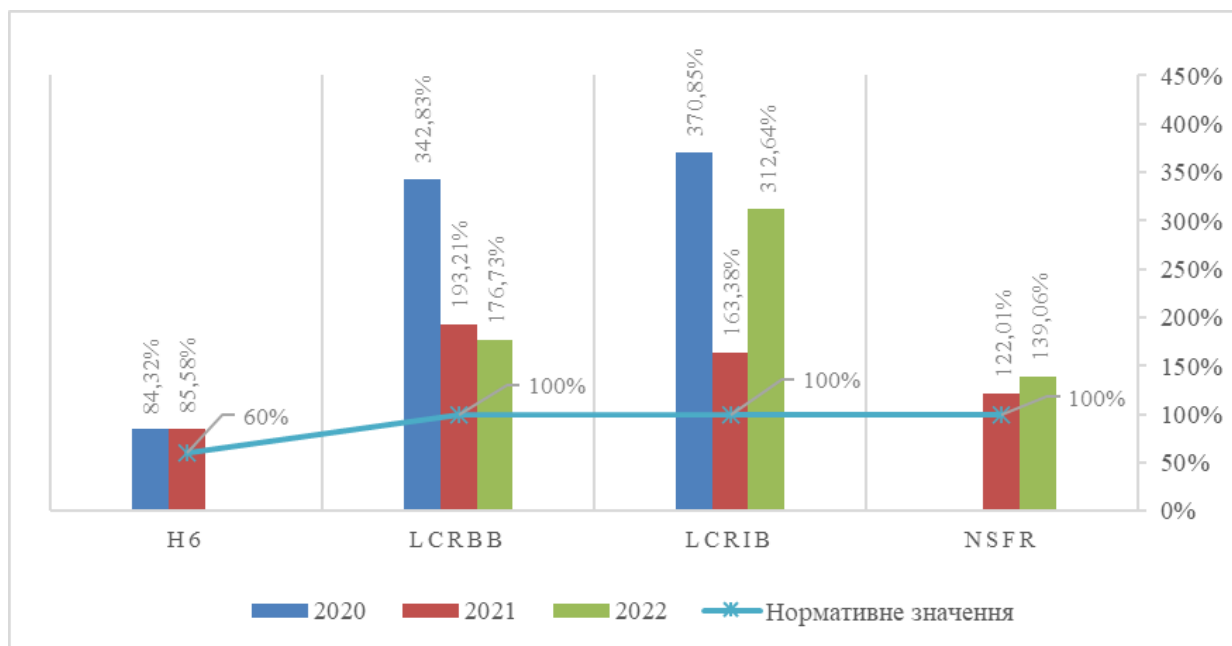


Рисунок 2.4 – Тенденція показників нормативів АТ «Укрексімбанк»

Джерело: складено автором на основі [51]

Таким чином, з наведених даних про ліквідність банку протягом досліджуваного періоду можна зробити такий висновок, що спостерігалось дотримання, і навіть, перевищення нормативів в середньому по кожному нормативу у 2-4 рази. Значення показника нормативу короткострокової ліквідності (Н6) за період з 2020-2022 р.р. збільшилось на 1,5%, LCRBB та LCRIB також зменшились на 49% та 16% відповідно, утім значення NSFR навпаки зросло на 14%. Водночас, можна помітити тенденцію на зростання у 2022 році нормативних значень LCRIB та NSFR на 91,4% та 14% порівняно з 2021 роком. Отже, попри незначне зменшення значень нормативних показників вони залишаються задовільними з точки зору дотримання нормативів ліквідності визначеними НБУ.

Для більшого розуміння такої тенденції необхідно провести аналіз динаміки та структури активів та пасивів банку, а також зробити аналіз структури активів за ступенем ліквідності та структури кредитного портфелю за клієнтами банку. Разом із цим, додатково, необхідно проаналізувати коефіцієнти ліквідності:

- коефіцієнт високоліквідних активів (Н8);
- коефіцієнт загальної ліквідності (Н7);
- коефіцієнт співвідношення позик і депозитів;

- коефіцієнт ліквідних цінних паперів;
- коефіцієнт структурного співвідношення вкладів.

Наочну динаміку активів та пасивів АТ «Укресімбанк» зображено на рисунку 2.5:

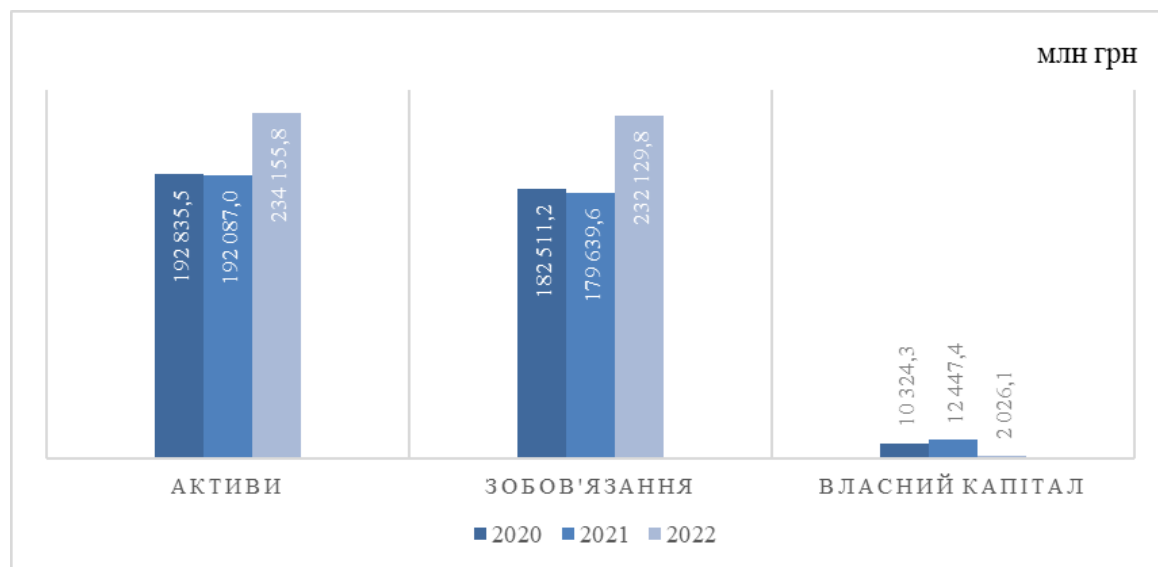


Рисунок 2.5 – Динаміка активів та пасивів АТ «Укресімбанк»

Джерело: складено автором на основі [51]

З наведеного рисунку, можна побачити, що за період, що досліджується, частка зобов'язань в пасивах банку збільшилась від 94,6% до 99,1%, водночас, частка власного капіталу значно зменшилась з 5,4% до 0,9%. Така тенденція може впливати на фінансову стійкість банку, тому потребує наступного дослідження.

Перш за все, проаналізуємо структуру активів банку за даними річного звіту протягом 2020-2022 років станом на 31 грудня кожного року (табл. 2.6). Відхилення активів подано в Додатку Ж (табл. Ж.1).

Таблиця 2.6 – Структура активів банку АТ «Укресімбанк»

Активи	31.12.2020		31.12.2021		31.12.2022		Зміна в п.п. 2020-2022, %
	сума, тис грн	питома вага, %	сума, тис грн	питома вага, %	сума, тис грн	питома вага, %	
Грошові кошти та їх еквіваленти	49 912 943	25,88	42 882 304	22,32	81 386 107	34,76	8,87
Кредити та аванси банкам	370 160	0,19	8 270 170	4,31	593 472	0,25	0,06
Кредити та аванси клієнтам	48 591 484	25,20	69 330 616	36,09	82 421 873	35,20	10,00

Продовження таблиці 2.6

Інвестиційні цінні папери	88 726 654	46,01	66 195 840	34,46	62 486 708	26,69	-19,33
Поточні податкові активи	250 146	0,13	250 146	0,13	2 792	0,00	-0,13
Похідні фінансові активи	108 231	0,06	582 742	0,30	2 324 622	0,99	0,94
Інші фінансові активи	141 034	0,07	177 595	0,09	451 969	0,19	0,12
Інші нефінансові активи	374 057	0,19	289 982	0,15	136 748	0,06	-0,14
Інвестиційна нерухомість	1 143 451	0,59	984 056	0,51	667 496	0,29	-0,31
Основні засоби	1 967 746	1,02	1 850 424	0,96	1 986 838	0,85	-0,17
Нематеріальні активи	51 973	0,03	74 455	0,04	63 458	0,03	0
Відстрочені податкові активи	1 175 372	0,61	1 190 303	0,62	1 414 884	0,60	-0,01
Необоротні активи, утримувані для продажу	22 241	0,01	8 332	0,004	218 877	0,09	-0,01
Усього активи	192 835 492	100,00	192 086 965	100,00	234 155 844	100,00	—

Джерело: складено автором на основі [51]

З наведеної таблиці, можна зробити висновок, що протягом 2020-2022 років питома вага найбільше зросла за такими статтями як кредити та аванси клієнтам зросла на 10 п.п. та грошові кошти та їх еквіваленти на майже 9 п.п., в свою чергу, стаття інвестиційні цінні папери зменшилась на 19,3 п.п. Слід зазначити, що це статті, що створюють основний обсяг активів.

Розглядаючи динаміку активів АТ «Укрексімбанк» (Додаток Ж), можна побачити, що у 2022 році загальний обсяг активів зріс на 41320352 тис. грн або на 21,4% порівнюючи з 2020 роком. Тенденцію на зниження зазнали статті поточні податкові активи – на 98,9%, інші нефінансові активи – на 63,4%, інвестиційна нерухомість – на 41,6% та інвестиційні цінні папери на 29,6% відповідно. В свою чергу, найбільш позитивну тенденцію мали статті похідних фінансових активів +2047,8%, необоротних активів +884,1% та інші нефінансові активи +220,5%.

Таким чином, спостерігається, що Банк тримається стратегії з нарощування кредитного портфелю як основного джерела доходів, водночас, забезпечуючи необхідний рівень ліквідності та диверсифікації активів.

Тепер необхідно розглянути структуру та динаміку зобов'язань банку АТ «Укрексімбанк» (табл. 2.7). Відхилення зобов'язань банку подано в Додатку Ж (табл. Ж.2).

Таблиця 2.7 – Структура зобов'язань банку АТ «Укресімбанк»

Зобов'язання	31.12.2020		31.12.2021		31.12.2022		Зміна в п.п. 2020-2022, %
	сума, тис грн	питома вага, %	сума, тис грн	питома вага, %	сума, тис грн	питома вага, %	
Кошти банків	17 503 638	9,59	25 577 371	14,24	22 158 638	9,55	-0,04
Кошти клієнтів	115 581 838	63,33	121 838 196	67,82	177 147 928	76,31	12,99
Похідні фінансові зобов'язання	1 123	0,00	7	0,00	9 810	0,004	0,004
Інші залучені кошти	43 161 310	23,65	27 237 654	15,16	27 301 358	11,76	-11,89
Поточні податкові зобов'язання	—	—	—	—	143	0,0001	—
Інші фінансові зобов'язання	1 488 166	0,82	596 018	0,33	600 816	0,26	-0,56
Інші нефінансові зобов'язання	287 804	0,16	493 200	0,27	333 315	0,14	-0,01
Резерв за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії	142 726	0,08	291 007	0,16	520 007	0,22	0,15
Інше забезпечення	3 455	0,00	561	0,00	2 307	0,001	-0,001
Субординований борг	4 341 176	2,38	3 605 597	2,01	4 055 444	1,75	-0,63
Усього зобов'язання	182 511 236	100,00	179 639 611	100,00	232 129 766	100,00	—

Джерело: складено автором на основі [51]

Проаналізувавши дані банку за період 2020-2022 років можна зробити висновки, що в основному найбільшу частку в структурі зобов'язань складають статті коштів клієнтів та інші залучені кошти. При цьому, в динаміці досліджуваного періоду помітно, що кошти клієнтів зросли на 13 п.п. або на 53,3%, а інші залучені кошти зменшились на майже 12 п.п або на 36,7%.

У 2022 загальний обсяг зобов'язань банку збільшився на 27,19% порівнюючи з 2020 роком. Водночас, найбільшу тенденцію на зростання мали такі статті як похідні фінансові зобов'язання – на 773,55% та резерви за кредитними зобов'язаннями – на 264,34%, що свідчить про підвищення уваги АТ «Укресімбанк» щодо управління ризиками та формування резервів для покриття можливих збитків.

Негативну ж тенденцію мали статті зобов'язань як інші фінансові зобов'язання (-59,6%), інші залучені кошти (-36,7%) та інше забезпечення (-33,2%), тобто це може свідчити про прагнення банку зменшити свою залежність від зовнішнього фінансування та сконцентруватися на залученні депозитів від клієнтів, що, в свою чергу, є стабільним джерелом фінансування. Водночас, зменшення двох

перших згаданих статей може свідчити, що АТ «Укресімбанк» прагне до підвищення стійкості своєї ресурсної бази та показників ліквідності.

З'ясувавши, що майже 70% активів займають кошти клієнтів необхідно проаналізувати їх структуру (табл. 2.8):

Таблиця 2.8 – Структура коштів клієнтів АТ «Укресімбанк»

Кошти клієнтів, тис грн	2020	Частка, %	2021	Частка, %	2022	Частка, %	Відхилення 2020-2022
Поточні рахунки	49 521 837	42,85	69 476 533	57,02	120 640 897	68,10	143,61%
Юридичні особи	31 955 917	64,53	52 248 630	75,20	59 393 840	49,23	85,86%
Бюджетні організації	12 265 200	24,77	11 141 261	16,04	51 054 029	42,32	316,25%
Фізичні особи	5 300 720	10,70	6 086 642	8,76	10 193 028	8,45	92,30%
Депозити строкові	55 188 533	47,75	45 439 788	37,30	47 355 278	26,73	-14,19%
Юридичні особи	33 297 903	60,33	26 350 834	57,99	26 035 709	54,98	-21,81%
Фізичні особи	21 890 630	39,67	19 088 954	42,01	21 319 569	45,02	-2,61%
Депозити до запитання	10 871 468	9,41	6 921 875	5,68	9 151 753	5,17	-15,82%
Юридичні особи	9 079 193	83,51	5 381 010	77,74	7 784 366	85,06	-14,26%
Фізичні особи	1 792 275	16,49	1 540 865	22,26	1 367 387	14,94	-23,71%
Всього коштів клієнтів	115 581 838	100,00	121 838 196	100,00	177 147 928	100,00	53,27%

Джерело: складено автором на основі [51]

Розглянемо структурне співвідношення коштів клієнтів, що зображено на рисунку 2.6:

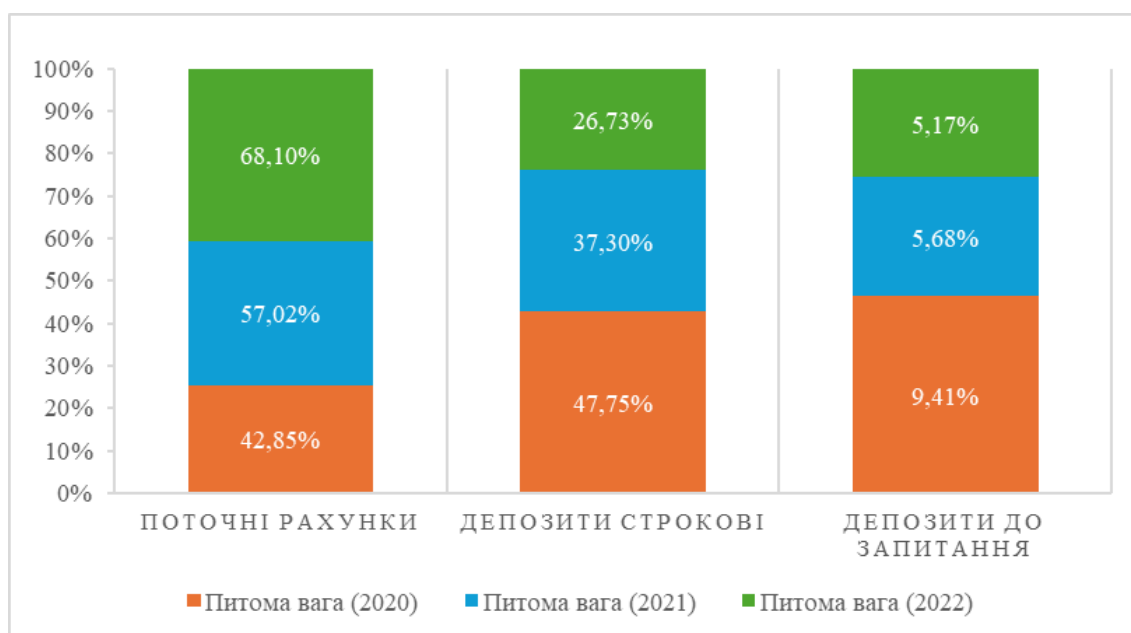


Рисунок 2.6 – Структурне співвідношення коштів клієнтів банку

Джерело: складено автором на основі [51]

Таким чином, проаналізувавши дані АТ «Укрексімбанк» щодо структури коштів клієнтів можна зробити висновок, що найбільшу частку з усього обсягу займають кошти на поточних рахунках і найменшу – депозити до запитання. Так, протягом 2020-2022 років, як було зазначено раніше, загальний обсяг зріс на 53,27% або на 61 566 090 тис. грн, здебільшого це відбулось через збільшення обсягу коштів на поточних рахунках на 143,6% та зменшення строкових депозитів на 14,2% і депозитів до запитання на 15,8%.

Відповідно до кожної категорії найбільшу частку займають кошти юридичних осіб, проте у 2022 році помітно, що за обсягом коштів на поточних рахунках майже «рівні» частки мали як юридичні особи, так і бюджетні організації, тобто 49,2% та 42,3% відповідно. В інших випадках, частки залишились приблизно на одному рівні, але з невеликими змінами, що були згадані вище.

Отже, структура коштів клієнтів АТ «Укрексімбанк» характеризується високою часткою коштів на поточних рахунках. Водночас, основну частину поточних та строкових депозитів формують кошти юридичних та бюджетних організацій. Водночас, спостерігається тенденція до зменшення частки строкових депозитів та депозитів до запитання на користь зростання обсягів коштів на поточних рахунках.

Таким чином, така структура коштів клієнтів може створювати для банку певні ризики ліквідності у разі відтоку значних обсягів коштів з поточних рахунків. Для банку буде доцільним диверсифікувати джерела залучення коштів, щоб збільшити частку строкових депозитів, що допоможе підвищити стійкість ресурсної бази АТ «Укрексімбанк».

Структуру власного капіталу АТ «Укрексімбанк» подано в таблиці 2.9, а загальні відхилення можна подивитись в Додатку Ж (табл. Ж.3).

Таблиця 2.9 – Структура власного капіталу банку АТ «Укресімбанк»

Власний капітал	31.12.2020		31.12.2021		31.12.2022		Зміна в п.п. 2020-2022, %
	сума, тис грн	питома вага, %	сума, тис грн	питома вага, %	сума, тис грн	питома вага, %	
Статутний капітал	45 570 041	441,39	45 570 041	366,10	45 570 041	2249,18	1807,79
Інші резерви	525 683	5,09	-98 629	-0,79	-1 461 266	-72,12	-77,21
Результат від операцій з акціонером	635 104	6,15	635 104	5,10	635 104	31,35	25,19
Нерозподілений прибуток	-36 614 030	-354,64	-33 659 162	-270,41	-42 717 801	-2108,40	-1753,76
Резерви та інші фонди банку	207 458	2,01	—	—	—	—	—
Усього власного капіталу	10 324 256	100,00	12 447 354	100,00	2 026 078	100,00	—

Джерело: складено автором на основі [51]

Проаналізувавши структуру власного капіталу АТ «Укресімбанк» протягом 2020-2022 років можна зробити висновок, що статутний капітал та результати від операцій з акціонерами не зазнавали змін, проте їх частка в структурі змінювалась. Таким чином, статутний капітал збільшився на 1807,8 п.п., а результати від операцій з акціонерами збільшилась на 25,2 п.п. порівнюючи дані 2020 та 2022 років. Водночас, найбільших змін також зазнала стаття нерозподіленого прибутку, що збільшилась на (-)1753,8 п.п, а стаття інших резервів зменшилась на 77,2 п.п. Слід зазначити, що стаття резервів та інших фондів не входила до розрахунку власного капіталу з 2021 року.

Досліджуючи динаміку власного капіталу неможливо не помітити різке зменшення його обсягу на 80,4% у 2022 році порівнюючи з 2020 роком, що може наражати банк на ризик фінансової стійкості, проте, це можливий наслідок початку війни. Також, тенденція на зменшення відбулась й за статтею інші резерви (-378%), а нерозподілений прибуток зріс на 16,7%. З цього випливає, що банку необхідно вжити заходи щодо нарощення капіталізації.

Таким чином, проаналізувавши структуру та динаміку активів та пасивів, можна зробити загальний висновок, що АТ «Укресімбанк» у 2020-2022 роках збільшив обсяг активів та дотримувався достатнього рівня ліквідності. При цьому, залишається проблема залежності банку від коштів клієнтів та відбувається суттєве скорочення власного капіталу, що може призвести до негативних наслідків в майбутньому.

Тепер необхідно дослідити структуру активів за ступенем ліквідності, щоб оцінити фінансову стійкість фінансової установи (табл. 2.10).

Таблиця 2.10 – Структура активів АТ «Укрексімбанк» за ступенем ліквідності

Показник	01.12.2020	01.12.2021	01.12.2022	Відхилення 2020-2021	Відхилення 2021-2022	Відхилення 2020-2022
Високоліквідні активи, тис грн	113 437 190	116 394 141	126 922 701	2,61%	9,05%	11,89%
Ліквідні активи, тис грн	50 654 537	68 157 841	82 417 705	34,55%	20,92%	62,71%
Малоліквідні активи, тис грн	22 566 145	2 593 681	9 270 338	-88,51%	257,42%	-58,92%
Неліквідні активи, тис грн	2 676 551	2 903 606	2 563 532	8,48%	-11,71%	-4,22%
Всього активів, тис грн	189 334 423	190 049 269	221 174 276	0,38%	16,38%	16,82%

Джерело: складено автором на основі [51, 52]

Відповідно до наведених даних можна зробити висновок, що динаміка на 1 грудня кожного року (2020-2022) загальних активів зросла на 31 839 853 тис.грн або на 16,8%. Водночас, найбільший приріст був у ліквідних активах – на 31 763 168 тис.грн або 62,7%, високоліквідні ж активи зросли майже на 12%, тобто на 13 485 511 тис. грн. В свою чергу, обсяг малоліквідних суттєво зменшився – на 59% (13 295 808 тис.грн), а неліквідні активи мали незначні зміни на 113 019 тис. грн, або -4,2%.

Таким чином, структура активів АТ «Укрексімбанк» за ліквідністю протягом 2020-2022 р.р. значно покращилась. Така динаміка може свідчити про те, що банк зміг підвищити свій рівень ліквідності та спроможність своєчасно виконувати свої зобов'язання перед клієнтами. При цьому, можна стверджувати про підвищення банком фінансової стійкості за рахунок збільшення високоліквідних активів, також це свідчить про здатність протистояти ризикам втрати ліквідності.

Так, на рисунку 2.7 наочно зображено структурне співвідношення активів за ступенем їх ліквідності:



Рисунок 2.7 – Структура активів за їх ліквідністю

Джерело: складено автором на основі [51, 52]

Аналіз структури та динаміки кредитного портфелю за клієнтами банку дає можливість оцінити ефективність управління ним, а також з'ясувати яким клієнтам банк надає перевагу (табл. 2.11).

Таблиця 2.11 – Структура кредитного портфелю за клієнтами АТ «Укрексімбанк»

Показники	2020		2021		2022		Відхилення 2020-2022	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	Темп приросту, %	п.п., %
Кредити юридичним особам	77 011 385	158,49	57 265 351	82,60	63 593 455	77,16	-17,42	-81,33
Кредити державним підприємствам	16 884 828	34,75	27 998 978	40,38	38 466 384	46,67	127,82	11,92
Кредити фізичним особам	2 164 120	4,45	1 455 413	2,10	1 630 369	1,98	-24,66	-2,48
Всього кредитів клієнтам до вирахування резерву під очікувані кредитні збитки	96 060 333	197,69	86 719 742	125,08	103 690 208	125,80	7,94	-71,89
Резерв за очікуваними кредитними збитками	-47 468 849	-97,69	-17 389 126	-25,08	-21 268 335	-25,80	-55,20	71,89
Всього кредитів клієнтам	48 591 484	100,00	69 330 616	100,00	82 421 873	100,00	69,62	-

Джерело: складено автором на основі [51]

Проаналізувавши дані АТ «Укрексімбанк» за 2020-2022 роки можна зробити висновок, що кредитний портфель банку збільшився на 33 830 389 тис грн, або на

69,6%, це пов'язано із формуванням резервів за кредитами у 2022 році, де їх обсяг зменшився на 26 200 514 тис грн, або 55,2% порівняно з 2020 роком. Загальний обсяг кредитів наданих клієнтам (без урахування резервів) збільшився на 7 629 875 тис грн, або майже 8%, що пов'язано зі збільшенням обсягів кредитів державним підприємствам на 21 581 556 тис грн або на 127,8%, водночас, кредити фізичним та юридичним особам зменшились на 24,6% (533 751 тис.грн) та 17,4% (13 417 930 тис.грн) відповідно. Також, важливо зазначити, що банк надає найбільшу перевагу в кредитуванні юридичних осіб, а найменшу – фізичним особам.

Таку динаміку можна прослідити на рисунку 2.8, якщо розглядати структуру кредитного портфелю без урахування резервів під очікувані збитки.

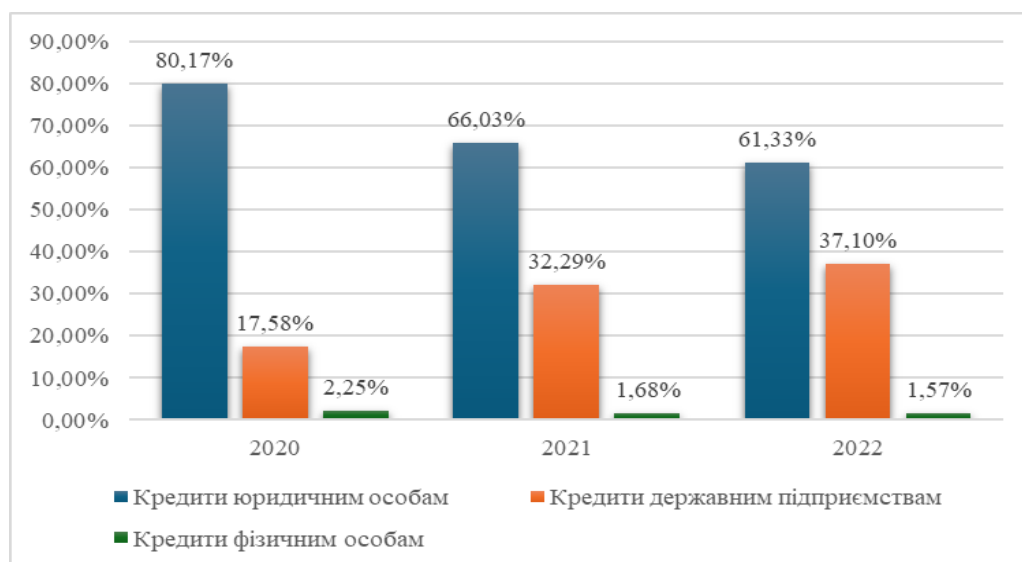


Рисунок 2.8 – Структура кредитного портфелю банку (без урахування резервів)

Джерело: складено автором на основі [51]

Отже, проаналізувавши активи та зобов'язання банку, необхідно зробити коефіцієнтний аналіз ліквідності банку протягом 2020-2022 років (табл. 2.12).

Таблиця 2.12 – Коефіцієнтний аналіз ліквідності АТ «Укресімбанк»

Показник	Оптимальне значення	2020	2021	2022	Відхилення 2020-2022
Коефіцієнт високоліквідних активів	$\geq 0,2$	0,35	0,31	0,39	+ 0,04
Коефіцієнт загальної ліквідності	≥ 1	1,06	1,07	1,01	-0,05

Продовження таблиці 2.12

Коефіцієнт співвідношення позик і депозитів	0,7-0,8	0,89	1,71	1,75	+ 0,87
Коефіцієнт ліквідних цінних паперів	0,05-0,10	0,07	0,07	0,06	-0,01
Коефіцієнт структурного співвідношення вкладів	-	0,20	0,15	0,19	-0,01

Джерело: складено автором на основі [51, 52]

Проаналізувавши коефіцієнти банку, можна зробити висновок, що коефіцієнт співвідношення високоліквідних активів (ВЛА) до робочих разом із коефіцієнтом співвідношення позик до депозитів мали тенденцію на зростання протягом досліджуваного періоду. Тобто питома вага ВЛА у робочих активах збільшилась на 0,04 пункти, а кредити, що були видані банком забезпечені залученими депозитами (+ 0,87 пункти).

В свою чергу, коефіцієнт загальної ліквідності має суттєве зменшення на 0,05 пунктів, що може свідчити про проблеми банку з погашенням зобов'язань за всіма активами, проте, це така тенденція ймовірно пов'язана із військовими подіями. Інші коефіцієнти мають незначні зміни, але при цьому залишаються в межах оптимального значення.

Таким чином, проведений аналіз стану ліквідності АТ «Укрексімбанк» дає можливість стверджувати, що протягом досліджуваного періоду банк дотримувався нормативів ліквідності відповідно до вимог НБУ, водночас перевищуючи їх у середньому у 2-4 рази. Також спостерігається позитивна тенденція щодо збільшення обсягу високоліквідних та ліквідних активів, що підвищує стійкість банку до ризиків втрати ліквідності. Водночас, залишаються певні ризики, пов'язані з високою залежністю ресурсної бази від коштів клієнтів, переважно на поточних рахунках, та значним скороченням власного капіталу в 2022 році. Для підтримання достатнього рівня ліквідності та фінансової стійкості АТ «Укрексімбанк» необхідно диверсифікувати джерела залучення коштів, збільшуючи частку строкових депозитів, а також вжити заходів щодо нарощення капіталізації.

2.3 Проблеми забезпечення ліквідності банками в Україні та шляхи їх вирішення

На сучасному етапі України проблема забезпечення ліквідності банківською системою залишається актуальною темою, особливо в умовах економічної нестабільності та щоденної агресії зі сторони РФ.

Для дослідження цього питання, перш за все, слід звернутися до звітності про фінансову стабільність Національного банку України за період 2020-2023 років.

Так, однією з ключових проблем, на яку звертається увага у звітах НБУ, є нерівномірність приросту нових коштів до банківської системи та погіршення структури фондування через скорочення частки строкових депозитів населення в банках. Це може послабити стійкість окремих банків до змін настроїв вкладників. Для вирішення цієї проблеми НБУ рекомендував фінансовим установам поліпшити строкову структуру фондування та активніше залучати кошти населення, зокрема через підвищення депозитних ставок. Після послаблення валютних обмежень у липні 2022 року населення отримало змогу купувати іноземну валюту для розміщення на строкових банківських депозитах, що сприяло зростанню строкових депозитів в іноземній валюті.

Ще одним викликом для підтримання ліквідності було тимчасове уповільнення кредитування під час пандемії та на початку повномасштабної війни. НБУ заохочував банки до реструктуризації кредитів для позичальників, які зазнали тимчасових фінансових труднощів. Після стабілізації ситуації банки активно використовували наявну ліквідність і запас капіталу для відновлення кредитування. Важливу роль у цьому відіграла державна програма «Доступні кредити 5-7-9%».

Для протидії ризикам ліквідності в умовах воєнного часу НБУ вжив жорстких обмежень на валютні операції та транскордонні потоки капіталу, а також підвищив облікову ставку для забезпечення привабливості гривневих вкладів. Крім того, НБУ проводив інтервенції з продажу іноземної валюти та забезпечував фінансування бюджету за рахунок міжнародної підтримки.

У звітах також наголошується про важливість підтримки кредитування як складової відновлення економіки в повоєнний період. Для цього пропонується запровадження механізмів поділу кредитних ризиків, таких як урядова програма портфельних гарантій або інструменти міжнародних фінансових організацій [53].

Таким чином, згідно зі звітами НБУ, банківська система України зберігала достатню капіталізацію та ліквідність протягом 2020-2023 років, незважаючи на виклики, спричинені пандемією COVID-19 та повномасштабною війною. Водночас, банки мають надлишкову ліквідність, але при цьому вони змогли впоратися з шоками ліквідності. Незважаючи на певні нерівномірності в надходженні коштів та погіршення структури фондування, НБУ вживав всі можливі комплексні заходи задля забезпечення стійкості фінансової системи.

Для більш детального дослідження забезпечення ліквідності необхідно також розглянути й стратегію Національного банку України до 2025 року під новою назвою «Фінансова фортеця України» разом зі змінами, що були зроблені у 2023 році у зв'язку з повномасштабним військовим вторгненням росії.

Так, до внесених змін в стратегії НБУ у 2023 році серед проблем забезпечення ліквідності були:

- нестабільність фінансових ринків через політичні та економічні виклики. внаслідок цього банки могли зіткнутися зі складнощами у підтримці достатнього рівня ліквідності. висока волатильність фінансових ринків ускладнювала планування та управління ризиками для банків;
- високий рівень непрацюючих кредитів обмежував можливості банків надавати нові позики та підтримувати належний рівень ліквідності. значна частка проблемних активів на балансах банків створювала ризики для їх платоспроможності та стабільності;
- обмежений доступ до міжнародних фінансових ринків ускладнював для українських банків залучення додаткового капіталу та фінансування, що могло негативно позначитися на їх спроможності підтримувати достатній рівень ліквідних коштів;

– волатильність валютного курсу впливала на вартість іноземної валюти та валютних зобов'язань банків. значні коливання курсу гривні до інших валют створювали додаткові ризики для управління ліквідністю в банківському секторі.

Серед ймовірних шляхів вирішення цих проблем розглядались різні аспекти, де основними були такі як:

По-перше, одним із ключових напрямків було поліпшення регуляторного середовища. Планувалося зміцнити законодавчу базу та нормативні вимоги для підвищення довіри до банківської системи та створення сприятливого клімату для її розвитку, а ефективне регулювання мало забезпечити стабільність, прозорість і захист інтересів учасників фінансового сектору.

По-друге, важливим питанням була реструктуризація боргів та непрацюючих кредитів у банківській системі, тобто передбачалося переглянути умови кредитування, провести реструктуризацію проблемних позик та розробити механізми врегулювання заборгованості. Це мало допомогти знизити рівень ризиків для банків та відновити кредитування економіки.

По-третє, не менш важливим напрямком вважалася диверсифікація джерел фінансування для банків, де планувалося залучати кошти з різних джерел - від міжнародних фінансових організацій до внутрішніх ринків капіталу, щоб зменшити залежність від одного каналу фінансування та підвищити стійкість банківського сектору.

По-четверте, для управління ліквідністю як необхідного заходу розглядалось хеджування валютних ризиків, де банкам пропонувалося використовувати різноманітні фінансові інструменти, такі як валютні свопи, ф'ючерси та опціони, для захисту від коливань валютних курсів та хеджування відкритих валютних позицій.

В свою чергу, відповідно до стратегії, Національний банк України фокусувався на таких основних аспектах як:

– забезпечення низької та стабільної інфляції для стійкого економічного зростання в країні. НБУ планував досягти цілі з інфляції на рівні

5% +/- 1 п.п. шляхом проведення виваженої монетарної політики та використання відповідних інструментів.

- створення стабільної, прозорої та ефективної банківської системи. Так, банківський нагляд та регулювання мали бути посилені для підвищення стійкості банків до шоків та кризових явищ. Очікувалося, що це допоможе відновити кредитування економіки та підвищити довіру населення до фінансової системи.

- ефективне регулювання всього фінансового сектору, де НБУ прагнув забезпечити чітке і збалансоване регулювання, створити сприятливі умови для вільного руху капіталу та фінансової інклюзії. Водночас, реформи в цьому напрямку мали наблизити українське законодавство до кращих європейських та світових практик.

- сприяння сталому розвитку України шляхом реалізації своїх стратегічних цілей у тісній взаємодії з ключовими гравцями фінансової екосистеми, тобто з банками, підприємствами, урядом та населенням. НБУ прагнув стати рушійною силою позитивних зрушень у фінансовій сфері [55].

Розглянувши колишню заплановану стратегію НБУ до 2025 року, необхідно проаналізувати вектор змін, на яких зосередив свої зусилля Нацбанк. Так, у «Фінансовій фортеці України» було додано два основні фокуси: «фокус спротиву» та «фокус відновлення». Перший фокус має на меті короткострокові заходи, спрямовані на забезпечення стабільності та недопущення погіршення ситуації у фінансовій системі та економіці загалом, включаючи застосування інструментів для контролю над інфляцією та курсом національної валюти, підтримання банківської системи тощо. Другий – середньострокові заходи для запуску перетворень, що стануть основою майбутньої відбудови та зростання економіки, наприклад: зниження бюрократичних бар'єрів, підвищення прозорості та конкурентності середовища, залучення інвестицій тощо. Разом вони утворюють середньострокові комплексні заходи, спрямовані на забезпечення стабільності та подальшого відновлення і розвитку, частина ключових результатів за якими буде впроваджена в короткостроковій перспективі [54].

Таким чином, можна виокремити інші/нові аспекти, що стосуються проблем забезпечення ліквідності банківської системи відповідно до нової стратегії НБУ (рис. 2.9).



Рисунок 2.9 – Стратегія НБУ щодо забезпечення ліквідності банківської системи

Джерело: сформовано автором на основі даних НБУ [54]

Проаналізувавши останні зміни в стратегії, можна зробити висновок, що забезпечення ліквідності банками в Україні постало перед новими серйозними викликами після повномасштабного вторгнення рф. Стратегія НБУ «Фінансова фортеця України» відображає реалії воєнного стану та націлена на забезпечення фінансової стабільності в коротко- та середньостроковій перспективі з орієнтиром на подальшу відбудову економіки. Водночас, при всіх згаданих проблемах основною залишається – надлишкова ліквідність банківської системи. Інструментами, що можуть вирішити цю проблему, є ОВДП та депозитні сертифікати НБУ. З їх допомогою держава та Нацбанк здатні в короткий строк погасити або розмістити надлишкову ліквідність, а разом із цим отримати додаткове фінансування.

ВИСНОВКИ

У виконаному дослідженні було досягнуто мету у визначенні поняття ліквідності комерційного банку, її сутності та способів забезпечення. Також було визначено проблеми ліквідності банків в умовах сьогодення та досліджено шляхів вирішення цього питання відповідно до встановлених завдань визначених метою дослідження. Таким чином, з проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

Поняття ліквідності має багатогранний характер і різні аспекти трактування. Дослідження показало, що більшість науковців розглядає ліквідність банку як здатність своєчасно і в повному обсязі виконувати свої зобов'язання та задовольняти потреби клієнтів у грошових коштах. Ключовими характеристиками ліквідності є саме збалансованість між активами і пасивами за строками та сумами, а також спроможність банку залучати кошти на ринку з мінімальними витратами. При цьому, належний рівень ліквідності є критично важливим для забезпечення стабільної роботи банку, його надійності та фінансової стійкості.

На ліквідність банку впливає низка зовнішніх та внутрішніх чинників. До зовнішніх належать політична та економічна ситуація, діяльність регулятора, системні ризики. Внутрішні чинники включають якість активів та пасивів, структуру балансу, ризик-менеджмент. В Україні найбільш вагомими є нестабільність через війну, короткострокова ресурсна база банків та заходи НБУ щодо регулювання ліквідності.

Для забезпечення достатнього рівня ліквідності банки застосовують різні методи управління, такі як управління активами та пасивами, планування ліквідності, формування резервів, моніторинг ситуації. Ефективне управління ліквідністю вимагає комплексного підходу та врахування впливу різних чинників.

Національний банк України здійснює регулювання ліквідності з метою забезпечення стабільності банківської системи, використовуючи стандартні та додаткові інструменти. Важливим аспектом є встановлення нормативів ліквідності,

зокрема перехід до показників LCR та NSFR за стандартами Базеля III. Крім того, регулювання ліквідності є складовою банківського нагляду, яка гарантує здатність банків виконувати свої зобов'язання та протистояти кризовим явищам.

Таким чином, управління та регулювання ліквідності банків є необхідною умовою для забезпечення їхньої надійності, стійкості та сприяння розвитку економіки країни. Це потребує системного підходу, врахування різноманітних чинників впливу, застосування ефективних методів та інструментів управління ліквідністю.

Здійснене дослідження показало, що стан ліквідності банківської системи України протягом 2020-2023 років та на початку 2024 року залишався на достатньо високому рівні. Нормативи ліквідності значно перевищували встановлені мінімальні вимоги, особливо у групах державних та іноземних банків. Національний банк активно застосовував інструменти регулювання ліквідності, такі як рефінансування та розміщення депозитних сертифікатів, пристосовуючись до змін економічної ситуації.

На прикладі АТ «Укрексімбанк» показано, що банк дотримувався нормативів ліквідності, мав зростання високоліквідних активів та активізував кредитну діяльність. Водночас, у банку існують ризики, пов'язані з високою часткою поточних рахунків у зобов'язаннях банку та зменшенням капіталу. Для забезпечення стійкості АТ «Укрексімбанк» краще зосередитись на диверсифікації джерел залучення коштів та посилити капіталізацію.

Незважаючи на достатній рівень ліквідності, банківська система України зіткнулася з низкою викликів, таких як нерівномірний приріст коштів, погіршення структури фінансування, обмежений доступ до міжнародних ринків та волатильність валютного курсу. НБУ вживав заходів для вирішення цих проблем, включаючи поліпшення регуляторного середовища, реструктуризацію боргів, диверсифікацію фінансування та хеджування валютних ризиків.

Водночас, головною проблемою залишається надлишкова ліквідність банківської системи. Для її вирішення можуть використовуватися інструменти, такі як ОВДП та депозитні сертифікати НБУ. Стратегія «Фінансова фортеця України»

спрямована на забезпечення фінансової стабільності та створення основи для майбутнього відновлення економіки, застосовуючи комплексний підхід до вирішення проблем із забезпеченням ліквідності.

Таким чином, незважаючи на достатній рівень ліквідності банківської системи, існують певні виклики та ризики, пов'язані з нестабільною економічною ситуацією та воєнним станом. Національний банк використовує різноманітні інструменти для регулювання ліквідності та вирішення проблем, керуючись стратегією забезпечення фінансової стабільності та відновлення економіки в майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова НБУ від 28.08.2001 р. № 368: станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text> (Дата звернення: 20.02.2024).
2. Аналітичний огляд банківської системи України за I квартал 2014 року. Рюрік: Національне рейтингове Агентство. URL: https://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_I_kv_2014.pdf (дата звернення: 20.02.2024).
3. Лавренюк В. В., Журавльов О. С. Управління ліквідністю банків на макро- та мікрорівнях. *Проблеми економіки*. 2023. № 2 (56). С. 213–223. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-2-213-223> (дата звернення: 21.02.2024).
4. Нікітін А. В., Татяніна Ю. В. Ліквідність та платоспроможність як чинники конкурентоспроможності банку. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2010. № 1. С.46-52. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/download/1019/1029/2671> (дата звернення: 21.02.2024).
5. King M. R. The Basel III Net Stable Funding Ratio and bank net interest margins. *Journal of Banking & Finance*. 2013. Vol. 37, no. 11. P. 4144–4156.
6. Berger, A. N., & Bouwman, C. H. S. (2009). Bank liquidity creation. *Review of Financial Studies*, Vol. 22, no. 9. P. 3779 – 3837.
7. Словник іншомовних слів: 23000 слів та термінологічних словосполучень. [Уклад. Л.О. Пустовіт та ін.]. К.: Довіра, 2000. 1018 с.
8. Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring. *Bank for International Settlements*. URL: <https://www.bis.org/publ/bcbs188.htm> (дата звернення: 23.02.2024).
9. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент банку: Навч. посіб. 3-тє вид., доповнене та перероблене, Київ: КНЕУ, 2012. 338 с.

10. Мороз А.М. Банківські операції: підручник. / [А.М. Мороз, М.І. Савлук, М.Ф. Пуховкіна та ін.]; за заг. ред. д.е.н., проф. А.М. Мороза. К.: КНЕУ, 2000. 384 с.
11. Івасів І. Б. Ліквідність банку в умовах маркетинго-орієнтованого менеджменту. *Фінанси України*. 2003. № 1. С. 109–116.
12. Енциклопедія банківської справи України / ред. радкол: В. С. Стельмах (голова) та ін.; К.: Молодь: Ін Юре, 2001. 679 с.
13. Лис І. Удосконалення управління ліквідністю банку в умовах світової фінансової кризи. *Банківська справа*. 2009. № 4 (88). С. 19–25.
14. Герасимович А.М. Коефіцієнтний аналіз ліквідності балансі банку. *Вісник КЕФ КНЕУ імені В. Гетьмана*. 2011. №1. С.11-17
15. Краснова І. В., Громницька І. В. Процес розгортання кризи ліквідності банківської системи в циклічних умовах. *Бізнес Інформ*. 2018. № 5. С. 343-350. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2018_5_52. (дата звернення: 23.02.2024).
16. Міщенко В.І., Сомик А.В. Ліквідність банківської системи України: Науково-аналітичні матеріали. Вип. 12. К.; Національний банк України. *Центр наукових досліджень*. 2008. 180 с.
17. Дзюблюк О.В., Рудан В.Я. Управління ліквідністю банківської системи України: монографія. Тернопіль: Вектор, 2016. 290с.
18. Keynes J. M. The Psychological and Business Incentives to Liquidity. *The General Theory of Employment, Interest, and Money*. Cham, 2018. P. 171–184.
19. Gale D., Allen F. Understanding Financial Crises. Oxford University Press, 2007. 303 p.
20. Calomiris, C. W., & Haber, S. H. (2014). *Fragile by Design: The Political Origins of Banking Crises and Scarce Credit*. Princeton University Press.
21. Fama, E. F. (1984). The Information in the Term Structure. *Journal of Financial Economics*, 13(4), P. 509-528
22. Kindleberger C. P. *A Financial History of Western Europe*. Routledge, 2015.
23. Flannery, M. J. (1996). Financial Crises, Payment System Problems, and Discount Window Lending. *Journal of Money, Credit and Banking*, 28(4), P. 804–824. URL: <https://doi.org/10.2307/2077905> (дата звернення: 10.03.2024).

24. Банківський нагляд. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/about#section-5> (дата звернення: 16.03.2024).

25. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова НБУ від 25.08.2001 р. № 368: станом на 25 груд. 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01/ed20171225#n580> (дата звернення: 16.03.2024).

26. Скасовуються економічні нормативи миттєвої та поточної ліквідності. *Національний банк України*. URL: <http://surl.li/tddma> (дата звернення: 16.03.2024).

27. Методика розрахунку коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR). *Національний банк України*. URL: <http://surl.li/tddno> (дата звернення: 16.03.2024).

28. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 16.03.2024)

29. Методика розрахунку коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR). *Національний банк України*. URL: <http://surl.li/tddou> (дата звернення: 18.03.2024).

30. Безвух С. В. Ліквідність банку: сутність та фактори впливу. *Ефективна економіка*. 2015. №15. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4650> (дата звернення: 19.03.2024).

31. Про затвердження Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи: Постанова НБУ від 17.09.2015 р. № 615: станом на 15 квіт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0615500-15#Text> (дата звернення: 19.03.2024).

32. Банківське кредитування в Україні: посткризове перезавантаження: монографія [С. М. Аржевітін, Т. С. Шемет, Н. В. Циганова та ін.]; за заг. ред. С. М. Аржевітіна. Київ: КНЕУ, 2017. 407 с. URL: <https://ir.kneu.edu.ua:443/handle/2010/24102> (дата звернення: 20.03.2024).

33. Краснова І. В., Громницька І. Ю. Структурна позиція ліквідності банківської системи в циклічних умовах. *Ефективна економіка*. 2023. № 9. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.9.19> (дата звернення: 23.03.2024).

34. Блащук-Дев'яткіна Н., Маруніч К. Управління ліквідністю банків. *Молодий вчений*. 2023. № 9 (121). С. 7–12. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-9-121-2> (дата звернення: 23.03.2024).
35. Катан Л.І., Марченко Ю.С. Управління ліквідністю комерційних банків. *Молодий вчений*. 2017. № 5. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/5/130.pdf> (дата звернення: 23.03.2024).
36. Герасимович А.М., Аналіз банківської діяльності: Підручник/ За ред. д.е.н., проф. А.М. Герасимовича. Київ.: КНЕУ, 2010. 599 с.
37. Любкіна О., Охрименко І., Ярошенко С. До питання регулювання ліквідності банків України: стан та проблеми на тлі війни. *Наукові перспективи*. 2023. № 9(39). URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-9\(39\)-364-380](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-9(39)-364-380) (дата звернення: 23.03.2024).
38. Ребрик Ю. С. Рання діагностика кризи ліквідності як інструмент антикризового управління ліквідністю банку. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2010. Вип. 2, С.70-78.
39. Шварц О. В. Ліквідність банківської системи України в умовах економічної кризи. *Бізнес Інформ*. 2015. № 1. С.291-297. URL: <http://surl.li/tsjpi> (дата звернення: 23.03.2024).
40. Олійник Д.М. Ліквідність комерційного банку: управління та регулювання. Автореф. дис. канд. екон. Наук. КНУ. Київ, 2002, 20 с.
41. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23.02.2012 р. № 4452-VI: станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17#Text> (дата звернення: 23.03.2024).
42. Білошапка В., Демченко В. Актуальні питання запобігання неплатоспроможності банків в контексті фінансової безпеки та фінансової стійкості. *Наукові перспективи*. 2023. № 9(39). URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-9\(39\)-297-310](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-9(39)-297-310) (дата звернення: 23.03.2024).
43. Сінкі Дж. Фінансовий менеджмент у комерційних банках. Київ: Банківська справа, 2012. 712 с.

44. Костюченко Т.І. Ліквідність комерційного банку: управління та регулювання. *Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції*. 2013. №2. С. 86-92. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvfbi_2013_2_17 (дата звернення: 24.03.2024).

45. Оновлено план упровадження регуляцій для банків у 2021-2024 роках. *Національний банк України*. URL: <http://surl.li/fjptv> (дата звернення: 24.03.2024).

46. Національний банк підсумував перший етап оцінки стійкості банківської системи в умовах воєнного часу та нагадав про регуляторні вимоги до банків. *Національний банк України*. URL: <http://surl.li/sitll> (дата звернення: 24.03.2024).

47. Звіт з виконання дорожньої карти реалізації Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року станом на кінець 2022 року. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/files/FSYbhBgyWGfNqLM> (дата звернення: 26.03.2024).

48. Наглядова статистика. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 02.04.2024).

49. Фінансові ринки. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets> (дата звернення: 03.04.2024).

50. Пом'якшено низку валютних обмежень та з огляду на рекордну ліквідність банківської системи змінено умови надання рефінансування банкам (оновлено). *Національний банк України*. URL: <http://surl.li/fjpuh> (дата звернення: 10.04.2024).

51. Фінансова звітність АТ «Укрексімбанк». URL: <https://www.eximb.com/ua/bank/financial-information/financial-report/> (дата звернення: 05.04.2023).

52. Інша фінансова звітність АТ «Укрексімбанк». URL: <https://www.eximb.com/ua/bank/financial-information/other-financial-information/> (дата звернення: 16.04.2023).

53. Звіт про фінансову стабільність, червень 2023 року. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-cherven-2023-roku> (дата звернення: 23.04.2024).

54. Стратегія Національного банку. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/strategy> (дата звернення: 23.04.2024).

55. Стратегія Національного банку України до 2025 року (припинена у 2023 році). *Національний банк України*. URL: <http://surl.li/tsjpn> (дата звернення: 23.04.2024).

56. Звіт про фінансову стабільність, грудень 2023 року. Національний банк України. URL: <http://surl.li/tsjpo> (дата звернення: 24.04.2024).

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1 – Нормативи ліквідності за всіма банками з 2020 по 2023 роки

Банки	2020			2021				2022				2023		
	H6	LCR _{BB}	LCR _{ib}	H6	LCR _{BB}	LCR _{ib}	NSFR	H6	LCR _{BB}	LCR _{ib}	NSFR	LCR _{BB}	LCR _{ib}	NSFR
Банки з державною часткою														
АТ КБ "ПриватБанк"	93,49	259,61	234,60	91,46	261,82	226,55	146,73	93,13	262,31	198,81	153,63	443,82	316,42	178,28
АТ "Ощадбанк"	77,14	325,02	233,69	73,54	319,13	220,27	183,85	68,95	293,03	200,53	169,66	297,23	287,22	189,05
АТ "Укресімбанк"	94,76	568,88	524,27	88,09	277,96	314,18	135,67	84,70	178,30	214,61	128,24	244,66	391,28	175,86
АБ "УКРГАЗБАНК"	85,29	233,31	160,14	78,33	193,36	128,22	143,48	74,59	128,67	154,23	112,73	181,84	206,07	129,69
АТ "СЕНС БАНК" (АТ "АЛЬФА-БАНК") з 08.23	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	509,35	717,92	151,72
ПАТ "РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР"	438,09	352,90	468,27	304,35	310,57	100,00	301,61							
Усього по банкам з державною часткою	157,75	347,94	324,20	127,15	272,57	197,84	182,27	80,34	215,58	192,04	141,06	335,38	383,78	164,92
Банки іноземних банківських груп														
АТ "Райффайзен Банк"	88,37	315,70	454,99	86,78	288,27	318,85	131,78	82,17	279,07	321,93	134,22	328,35	528,39	187,90
АТ "УКРСИББАНК"	102,66	373,59	304,03	102,65	314,73	268,96	168,78	101,76	297,75	270,65	233,93	448,36	331,96	347,76
АТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"	91,97	224,39	185,69	90,10	197,22	205,60	144,39	86,89	186,76	189,03	147,27	255,94	328,66	287,71
АТ "ОТП БАНК"	95,09	217,72	218,61	98,49	192,40	225,24	130,62	98,41	188,32	198,45	118,31	286,80	284,52	207,31
АТ "СІТІБАНК"	110,21	254,41	241,35	104,21	237,16	277,92	553,96	102,35	257,75	350,02	372,60	347,36	364,60	756,34
АТ "КРЕДОБАНК"	68,43	123,07	110,68	71,34	129,92	120,97	109,25	73,50	180,34	196,21	128,18	228,44	294,05	213,53
АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"	98,78	197,40	236,45	96,06	128,61	247,07	120,49	96,67	142,10	228,45	125,44	252,98	162,16	162,20
АТ "ІНГ Банк Україна"	145,60	388,83	219,07	135,88	424,50	228,92	242,60	137,20	530,25	305,08	218,00	502,30	217,31	290,41
АТ "ПРАВЕКС БАНК"	109,39	346,85	536,47	84,97	204,06	315,18	137,47	79,30	183,07	333,88	117,06	255,27	339,98	152,95
АТ "ПІРЕУС БАНК МКБ"	109,08	263,18	286,91	99,77	190,75	168,76	137,91	108,29	229,34	293,70	159,51	481,13	217,24	229,55
АТ "СЕБ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК"	135,17	947,43	691,36	128,14	898,22	386,72	744,74	119,98	772,65	276,85	580,63	1152,76	317,35	1750,19
АТ "Дойче Банк ДБУ"	112,82	292,78	279,58	105,60	269,68	253,17	598,82	104,08	253,29	255,12	383,96	474,16	205,30	788,98
АТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"	143,87	331,08	570,20	136,03	365,90	442,98	147,32	114,14	375,58	870,31	127,06	428,18	505,25	165,32

Продовження таблиці А.1

АТ "КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК"	152,81	482,30	230,58	172,98	614,07	271,96	274,61	151,91	978,56	252,14	339,87	587,62	324,33	704,99
АТ "БТА БАНК" до 02.23	267,13	2454,53	988,65	196,67	2002,62	487,15	274,09	142,14	2993,17	369,79	322,31	4850,06	504,95	479,27
АТ "Ідея Банк" до 02.23	132,55	451,27	579,64	96,55	317,08	308,42	105,18	117,67	310,82	143,50	104,08	311,52	759,35	105,21
АТ "АЛЬФА-БАНК" (АТ "СЕНС БАНК") до 07.23	80,39	366,19	580,80	81,01	241,92	524,99	128,23	82,31	257,40	512,03	111,55	455,92	477,94	114,88
ПАТ "Промінвестбанк"	3493,50	605,40	94221,04	2487,39	3717,44	78 362,87	68,54	130,38	164,16	188,33	103,25			
АТ "СБЕРБАНК"	223,06	1748,40	1777,34	397,55	2869,19	3 556,87	388,45	67,05	96,03	143,40	97,35			
АТ "БАНК ФОРВАРД"	74,90	494,49	1353,57	75,07	312,86	560,03	109,09	72,57	311,92	168,79	98,82	120,70	181,00	73,28
Усього по банках іноземних банківських груп	291,79	543,95	5203,35	242,36	695,83	4376,63	235,82	103,44	449,42	293,38	201,17	653,77	352,46	389,88
Банки з приватним капіталом														
АТ "ПУМБ"	103,41	212,56	201,45	98,07	175,83	223,03	133,63	95,97	197,62	240,51	124,66	282,43	361,38	168,97
АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	103,02	299,56	451,19	109,49	261,09	223,75	106,68	113,65	407,14	435,53	148,86	556,24	490,90	189,99
Акціонерний банк "Південний"	83,71	175,88	266,09	89,79	169,82	216,47	131,61	91,79	209,92	190,76	127,23	325,13	257,88	203,10
АТ "ТАСКОМБАНК"	74,13	166,95	209,54	73,06	186,51	180,14	118,68	73,33	184,24	151,37	112,93	204,03	229,94	132,65
АТ "А - БАНК"	73,75	662,51	509,78	80,35	377,62	278,67	109,09	85,55	875,37	338,78	131,96	1293,50	551,78	191,97
ПАТ "БАНК ВОСТОК"	91,07	166,77	206,51	86,51	160,10	161,88	156,97	86,86	159,93	182,51	140,21	207,07	376,51	199,85
АТ "БАНК КРЕДИТ ДНІПРО"	68,14	198,28	571,26	76,24	211,68	313,26	133,69	79,96	192,10	198,30	165,76	249,17	256,06	190,38
ПуАТ "КБ "АКОРДБАНК"	78,28	365,33	502,76	72,56	281,16	597,27	148,60	81,65	356,70	399,14	177,17	319,41	575,12	540,64
ПАТ "МТБ БАНК"	86,05	224,08	389,73	84,67	207,03	289,61	121,51	82,89	165,81	228,67	108,20	205,74	128,15	143,16
АТ "БАНК АЛЬЯНС"	74,76	191,86	201,78	67,56	169,13	146,21	115,67	76,35	163,31	160,76	103,05	243,38	240,92	120,04
АТ "КБ "ГЛОБУС"	85,38	255,71	201,97	78,90	200,34	142,36	101,41	84,30	335,64	178,49	129,21	492,37	246,24	220,78
АТ "МІБ"	85,38	239,69	225,83	79,22	159,99	170,95	136,41	85,59	200,48	231,78	188,97	371,22	206,90	268,10
АТ "Ідея Банк" з 03.23	х	х	х	х	х	х	х	х	х	х	х	355,97	336,14	116,08
АТ АКБ "Львів"	76,50	229,37	338,18	81,31	180,49	315,13	115,40	81,80	188,13	308,95	118,08	279,78	658,37	123,56
АТ "КОМІНБАНК"	85,76	268,66	871,76	71,52	215,31	457,69	111,80	72,17	350,88	437,77	147,09	457,08	458,53	171,82
АТ "АБ "РАДАБАНК"	82,47	268,82	319,14	78,66	237,19	342,80	125,75	65,11	196,33	206,72	116,90	336,42	282,35	230,69
АБ "КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	92,02	186,25	308,95	83,45	196,01	284,44	122,53	85,51	191,48	253,97	142,74	239,70	249,87	241,46
АТ "Полтава-банк"	98,31	508,38	341,93	95,45	376,37	428,05	157,53	91,01	415,83	189,61	155,69	665,49	222,44	199,23
АТ "БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ"	65,12	246,93	281,93	64,20	547,47	189,41	146,14	77,06	471,23	195,10	155,20	467,13	261,55	214,52

Продовження таблиці А.1

АКБ "ІНДУСТРІАЛБАНК"	96,48	279,16	154,53	81,14	252,03	145,87	120,03	72,25	223,40	313,34	123,57	194,17	165,53	108,31
АТ "АГРОПРОСПЕРІС БАНК"	146,90	379,26	280,07	138,23	287,97	390,95	173,96	116,42	302,43	354,77	163,12	731,33	676,06	294,74
АТ "ЮНЕКС БАНК"	136,62	468,50	582,60	125,18	381,15	763,14	284,87	98,95	227,42	322,32	272,21	375,45	711,66	464,65
АТ "СКАЙ БАНК"	116,09	552,82	656,92	176,04	767,29	182,16	234,06	159,53	950,21	233,46	275,65	307,12	470,88	249,24
АТ "РВС БАНК"	62,81	224,73	850,51	63,38	167,61	291,51	151,40	73,41	260,13	187,98	158,24	249,79	255,25	200,88
АТ "БАНК "ГРАНТ"	120,67	309,65	477,11	118,74	291,80	214,39	144,16	112,75	283,44	251,60	134,01	276,56	167,20	174,63
АТ "АСВІО БАНК"	98,18	208,95	929,14	93,69	247,79	405,73	135,37	82,62	280,52	201,14	123,84	254,14	256,96	140,36
АТ "БАНК "УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ"	67,83	416,89	957,36	68,97	191,94	469,79	111,15	90,51	365,82	648,26	129,95	245,74	613,87	186,60
АТ "КРИСТАЛБАНК"	90,18	188,13	256,71	88,98	158,84	191,44	162,03	91,12	548,44	187,50	165,31	278,88	192,05	221,52
АТ "АЛЬТБАНК"	95,89	582,50	309,09	74,57	378,67	249,91	138,91	85,14	625,92	299,46	181,12	533,51	353,30	201,73
АТ "БАНК 3/4"	107,84	959,62	639,93	96,20	587,69	410,46	140,27	68,20	405,59	297,45	143,32	452,87	293,63	258,59
АТ "КОМІНВЕСТБАНК"	67,14	116,57	226,06	68,97	190,29	149,47	101,16	67,09	206,74	170,53	104,10	222,61	121,34	113,00
АТ "МетаБанк"	133,61	419,32	289,53	115,14	337,35	240,92	134,42	117,66	431,99	205,80	128,46	416,69	298,23	207,05
АТ "МОТОР-БАНК"	117,09	602,00	377,82	111,17	559,89	261,81	219,14	96,31	526,75	179,71	205,73	564,26	761,44	184,37
АТ "БАНК АВАНГАРД"	85,06	400,36	295,99	113,91	527,84	253,71	651,29	86,94	185,31	445,15	757,41	1247,61	370,34	551,20
АТ "СПБ"	118,88	479,38	682,92	114,77	691,49	243,22	220,82	128,83	871,93	342,56	191,56	1055,40	408,07	240,31
Полікомбанк	115,78	266,88	1044,98	112,33	333,92	1626,76	120,77	122,58	220,20	950,88	122,36	419,78	1158,66	152,30
АТ "ОКСІ БАНК"	100,72	672,33	1542,44	99,03	495,08	1001,91	134,26	106,39	851,60	764,02	217,04	699,22	798,01	157,41
АТ "Український банк реконструкції та розвитку"	406,06	5908,97	315,39	207,31	1173,04	554,61	277,04	389,29	1877,45	230,71	269,71	3426,08	271,16	666,03
ПрАТ "БАНК ФАМІЛЬНИЙ"	397,57	764,15	172,79	481,02	470,44	231,97	770,38	444,28	511,69	8640,92	752,28	683,56	8823,84	684,22
АТ "ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК"	102,08	309,44	179,67	102,31	346,99	135,25	275,22	105,96	351,08	237,18	188,41	1169,12	485,55	212,65
АТ "БТА БАНК" з 03.23	х	х	х	х	х	х	х	х	х	х	х	4575,75	337,31	472,47
АТ "БАНК ТРАСТ-КАПІТАЛ"	268,71	1633,46	1273,71	239,90	1311,06	3653,99	198,22	179,88	1047,95	4932,78	327,24	2403,92	2066,60	388,68
АТ "БАНК "ПОРТАЛ"	245,37	1560,53	3257,77	282,79	1484,97	6940,76	128,89	249,86	907,39	11359,40	122,08	714,40	8112,73	113,42
АТ "АЛЬПАРІ БАНК"	419,88	2781,29	6386,93	522,09	7575,49	2571,93	455,97	1462,44	29432,40	6078,43	692,34	90364,18	19661,24	676,68
АТ АКБ "АРКАДА"	65,63	147,73	618,26	х	х	х	х	х	х	х	х	х	х	х
АТ "Місто Банк"	58,52	116,01	162,03	х	х	х	х	х	х	х	х	х	х	х

Кінець таблиці А.1

АТ "КБ "ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	68,20	248,37	1660,51	56,82	338,78	753,48	78,87	х	х	х	х	х	х	х
АТ "МЕГАБАНК"	77,49	124,90	261,06	62,41	108,89	167,31	98,10	459,79	2759,33	3786,68	446,82	х	х	х
АТ "БАНК СІЧ"	66,27	350,07	703,66	103,21	930,64	367,02	350,82	105,98	1259,89	399,37	322,31	х	х	х
АТ "АЙБОКС БАНК"	97,35	256,45	414,51	109,37	304,10	266,50	870,11	118,73	519,44	141,76	410,39	288,07	170,81	279,41
АТ "АКБ "КОНКОРД"	76,72	278,32	1092,80	92,55	188,22	645,13	115,44	108,24	383,25	327,09	212,42	243,62	241,26	299,20
АТ "УКРБУДІНВЕСТБАНК"	70,79	332,31	294,89	66,11	334,34	673,34	172,94	72,94	278,12	550,37	206,66	366,63	1065,15	198,89
Усього по банках з приватним капіталом	116,11	544,13	674,95	117,86	536,02	612,82	197,15	148,61	1114,00	1012,11	213,65	2559,82	1185,09	254,59
Усього по банківській системі	188,55	478,68	2067,50	162,46	501,47	1729,10	205,08	110,80	593,00	499,18	185,29	1182,99	640,44	269,79

Таблиця А.2 – Нормативи ліквідності за всіма банками з 01.01.2024 по 01.03.2024

Банки	01.01.2024			01.02.2024			01.03.2024		
	LCR _{BV}	LCR _{iB}	NSFR	LCR _{BV}	LCR _{iB}	NSFR	LCR _{BV}	LCR _{iB}	NSFR
Банки з державною часткою									
АТ КБ "ПриватБанк"	462,83	266,09	185,21	412,75	305,00	179,93	293,83	436,50	144,19
АТ "Ощадбанк"	280,28	314,61	199,48	314,61	571,08	188,07	337,55	384,73	190,79
АТ "Укрексімбанк"	271,62	488,20	202,24	433,97	250,88	199,26	431,75	238,16	203,67
АБ "УКРГАЗБАНК"	189,78	217,69	139,18	215,20	150,77	142,59	217,79	193,90	146,01
АТ "СЕНС БАНК" (АТ "АЛЬФА-БАНК") з 08.23	432,14	635,46	180,34	477,80	522,02	181,49	454,35	522,01	179,45
Усього по банкам з державною часткою	327,33	384,41	181,29	370,87	359,95	178,27	347,06	355,06	172,82
Банки іноземних банківських груп									
АТ "Райффайзен Банк"	228,64	235,00	198,91	243,82	351,04	216,04	261,59	475,86	212,70
АТ "УКРСИББАНК"	289,29	242,28	338,23	294,86	253,46	358,69	284,17	251,79	362,57
АТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"	277,07	297,03	345,23	619,05	566,33	354,85	738,02	563,68	379,41
АТ "ОТП БАНК"	257,87	302,19	237,27	423,99	239,21	234,19	381,26	249,88	236,49
АТ "СІТІБАНК"	364,79	250,70	1029,31	383,40	147,48	944,29	397,32	151,66	868,59
АТ "КРЕДОБАНК"	257,38	374,55	249,54	259,32	386,90	253,84	252,29	360,35	253,84
АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"	352,95	281,94	176,98	333,44	147,23	174,32	319,50	138,37	186,72
АТ "ІНГ Банк Україна"	399,21	193,13	368,29	385,14	143,79	330,34	401,56	174,65	333,00
АТ "ПРАВЕКС БАНК"	222,35	663,10	200,90	233,82	1419,43	196,74	218,87	1407,62	192,35
АТ "ПІРЕУС БАНК МКБ"	614,52	260,23	317,12	673,61	162,79	296,04	532,47	354,22	293,35

Продовження таблиці А.2

АТ "СЕБ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК"	1188,24	502,29	2148,99	1213,06	227,71	2236,34	1114,56	279,70	2299,53
АТ "Дойче Банк ДБУ"	394,17	343,72	1387,21	368,19	271,02	1428,61	353,96	271,76	1079,26
АТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"	381,06	745,33	202,32	357,13	789,08	203,71	310,73	578,46	198,61
АТ "КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК"	612,21	145,90	904,16	658,61	642,32	1070,03	531,39	1078,98	1030,97
Усього по банках іноземних банківських груп	417,13	345,53	578,89	460,53	410,56	592,72	435,55	452,64	566,24
Банки з приватним капіталом									
АТ "ПУМБ"	232,16	394,88	191,34	226,04	352,30	185,78	215,22	375,42	181,68
АТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	379,24	555,80	188,28	579,11	398,07	179,03	518,55	538,62	177,39
Акціонерний банк "Південний"	286,79	223,27	219,42	389,01	212,73	214,51	388,07	269,04	212,68
АТ "ТАСКОМБАНК"	170,49	165,44	139,15	192,95	243,76	141,37	189,20	210,58	151,25
АТ "А - БАНК"	939,18	502,21	176,79	938,96	509,58	172,74	949,26	504,50	168,57
ПАТ "БАНК ВОСТОК"	233,63	426,67	249,43	242,17	411,45	236,46	195,90	203,74	228,46
АТ "БАНК КРЕДИТ ДНІПРО"	262,58	205,77	229,45	264,07	154,52	212,94	268,41	174,47	218,94
ПуАТ "КБ "АКОРДБАНК"	342,30	512,54	905,33	371,07	491,11	798,60	374,81	655,97	842,69
ПАТ "МТБ БАНК"	210,41	117,47	198,53	207,34	119,83	196,96	200,22	203,34	168,22
АТ "БАНК АЛЪЯНС"	265,87	201,64	155,38	451,83	219,88	169,83	529,05	145,13	158,31
АТ "КБ "ГЛОБУС"	453,65	169,11	314,46	347,72	188,21	256,73	338,83	213,45	255,39
АТ "МІБ"	566,38	172,63	354,25	575,14	122,39	364,11	453,85	226,76	455,54
АТ "Ідея Банк" з 03.23	547,52	168,10	130,48	546,30	177,53	119,97	371,51	214,23	116,39
АТ АКБ "Львів"	152,43	506,34	116,40	155,46	478,11	112,85	140,09	434,31	113,07
АТ "КОМІНБАНК"	275,86	525,35	184,74	329,82	479,05	180,52	310,88	491,64	187,16
АТ "АБ "РАДАБАНК"	320,51	579,78	246,50	324,51	584,01	231,75	315,02	533,48	231,93
АБ "КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	261,12	343,99	232,22	250,09	263,77	234,32	267,14	299,84	243,07
АТ "Полтава-банк"	486,36	576,95	272,57	780,76	220,76	237,17	477,29	434,29	227,53
АТ "БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ"	406,54	297,31	202,47	401,89	256,76	225,83	356,78	232,19	219,48
АКБ "ІНДУСТРІАЛБАНК"	200,13	213,85	115,72	216,35	137,81	114,47	249,64	234,80	152,09
АТ "АГРОПРОСПЕРІС БАНК"	993,52	467,71	301,88	752,28	222,58	281,57	865,41	339,36	279,60
АТ "ЮНЕКС БАНК"	552,74	925,79	534,45	424,11	698,62	525,86	416,05	782,59	492,28
АТ "СКАЙ БАНК"	366,96	925,60	157,52	245,42	726,39	157,16	160,23	502,10	150,92
АТ "РВС БАНК"	257,66	262,18	287,60	256,01	208,89	242,53	251,92	368,95	222,39
АТ "БАНК "ГРАНТ"	310,59	145,40	206,12	341,49	197,01	196,90	316,62	232,19	179,44
АТ "АСВІО БАНК"	220,04	274,31	148,52	198,91	223,90	149,78	211,88	219,63	153,93
АТ "БАНК "УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ"	261,71	403,85	448,48	725,10	232,93	370,29	785,66	191,35	437,40
АТ "КРИСТАЛБАНК"	130,64	292,45	170,47	137,23	324,75	164,79	131,14	293,23	167,61
АТ "АЛЬТБАНК"	659,61	226,75	181,01	542,55	232,56	189,21	584,57	445,65	199,17

Кінець таблиці А.2

АТ "БАНК 3/4"	679,99	595,29	442,28	977,84	798,52	439,86	850,43	669,31	451,68
АТ "КОМІНВЕСТБАНК"	236,43	137,98	129,11	252,99	134,23	129,44	276,09	150,28	134,18
АТ "МетаБанк"	561,83	430,00	355,07	768,53	653,50	363,74	579,96	617,50	405,94
АТ "МОТОР-БАНК"	745,22	655,38	251,20	822,98	734,26	389,80	879,92	750,99	473,29
АТ "БАНК АВАНГАРД"	521,27	607,80	588,77	554,86	662,40	475,60	350,23	493,65	459,34
АТ "СПБ"	821,79	384,34	429,81	465,87	372,51	320,03	572,01	425,53	340,31
Полікомбанк	444,53	1052,83	166,41	610,95	1212,18	168,00	889,34	1305,32	179,45
АТ "ОКСІ БАНК"	312,95	897,55	136,39	337,14	741,70	130,29	249,49	1132,90	130,58
АТ "Український банк реконструкції та розвитку"	1041,26	335,30	847,55	817,28	351,06	934,20	829,17	698,18	998,62
ПрАТ "БАНК ФАМІЛЬНИЙ"	902,61	405,36	292,28	1147,35	115,70	284,21	672,19	110,35	281,49
АТ "ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК"	1678,98	493,96	359,42	1472,17	436,10	326,48	1609,27	314,88	360,25
АТ "БТА БАНК" з 03.23	1480,77	129,95	490,14	667,14	223,52	582,50	1330,12	180,01	563,85
АТ "БАНК ТРАСТ-КАПІТАЛ"	3795,56	1373,08	463,02	2875,58	1314,21	467,67	2989,49	1071,32	453,77
АТ "БАНК "ПОРТАЛ"	489,50	10856,88	111,38	422,86	9507,74	111,80	345,86	14431,00	108,21
АТ "АЛЬПАРІ БАНК"	117827,67	12581,34	729,91	156103,77	0,00	738,38	186645,12	0,00	1140,08
Усього по банках з приватним капіталом	3233,79	948,19	296,63	4084,34	598,79	289,23	4770,50	734,59	306,22
Усього по банківській системі	1326,08	559,37	352,27	1638,58	456,43	353,40	1851,03	514,10	348,43

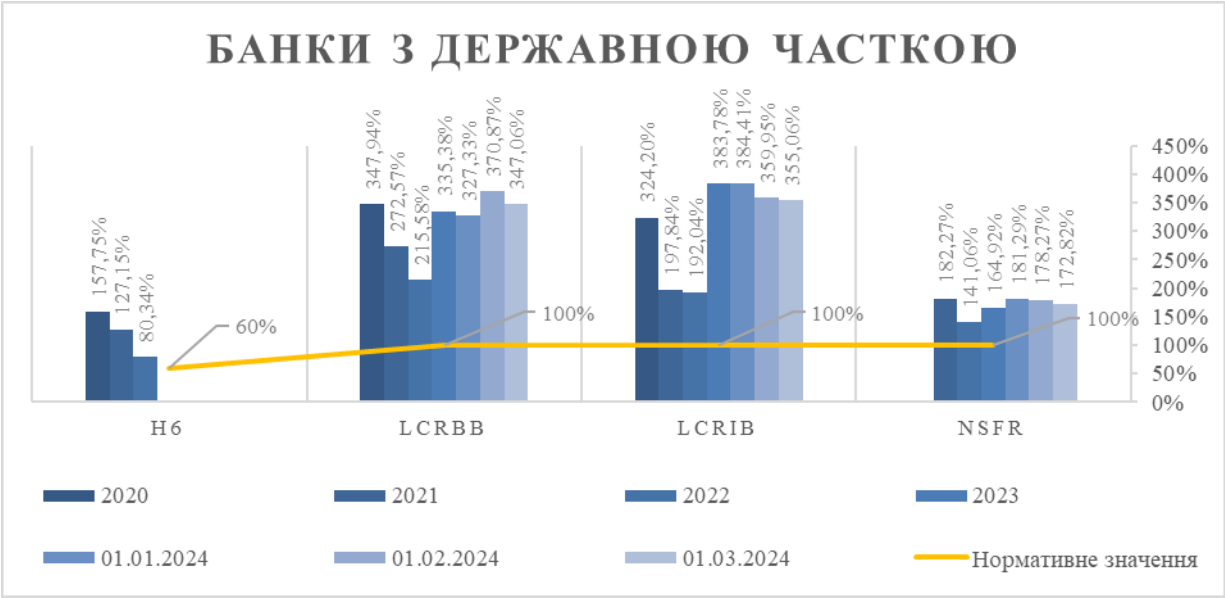


Рисунок Б.1 – Показники ліквідності за групою державних банків з 2020 року по 01.03.24

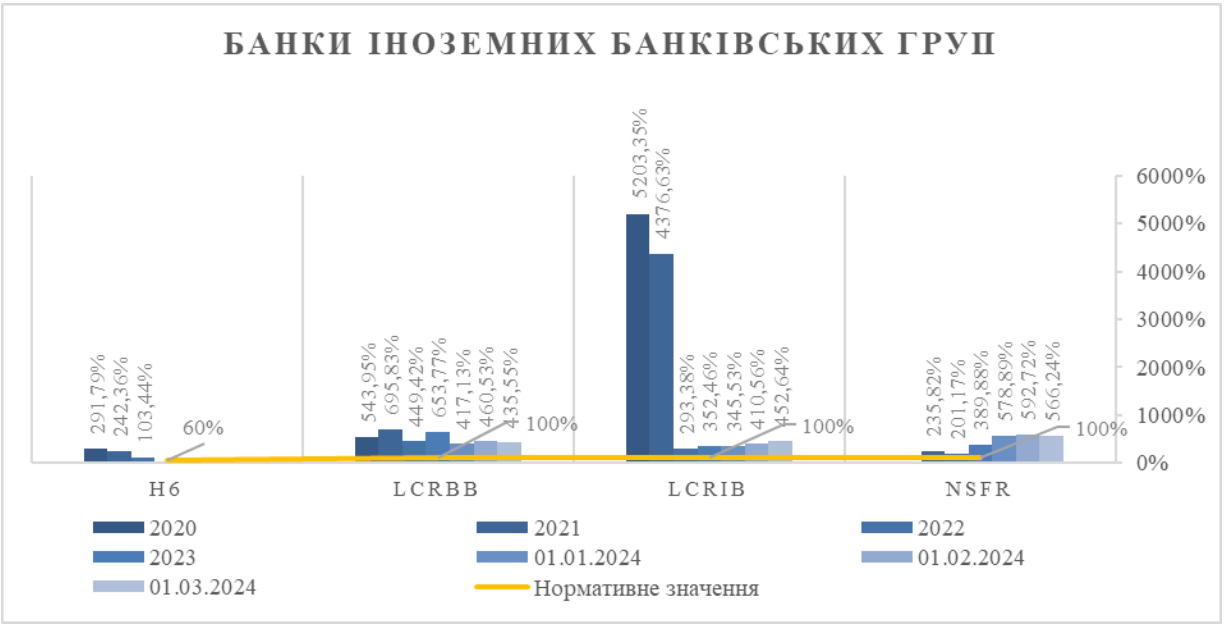


Рисунок Б.2 – Показники ліквідності за групою іноземних банків з 2020 року по 01.03.24

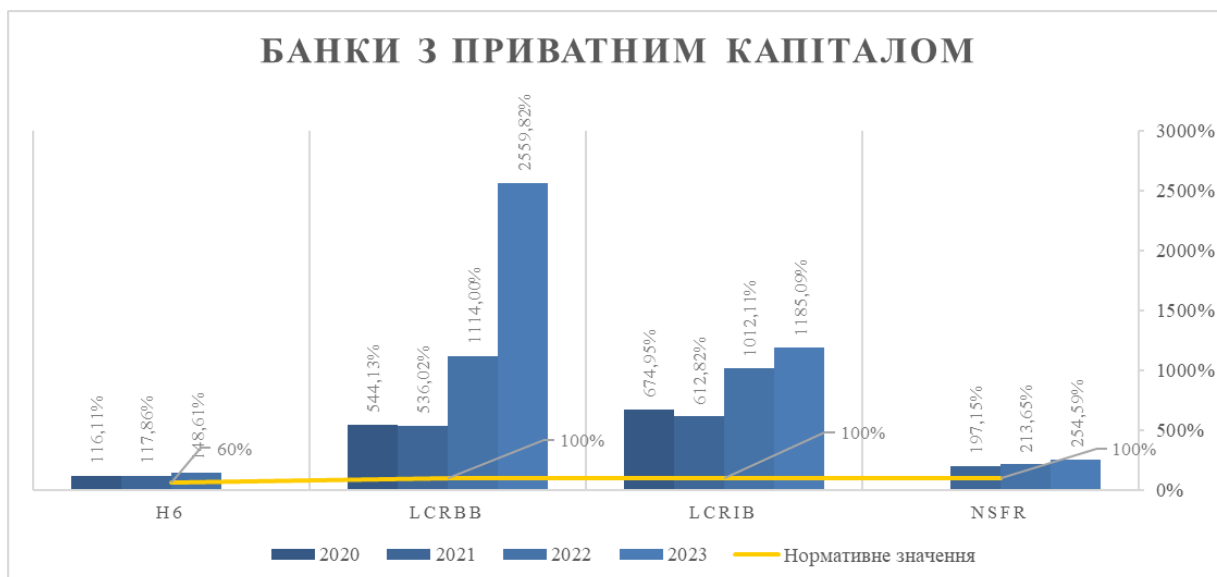


Рисунок Б.3 – Показники ліквідності за групою приватних банків з
2020 року по 01.03.24

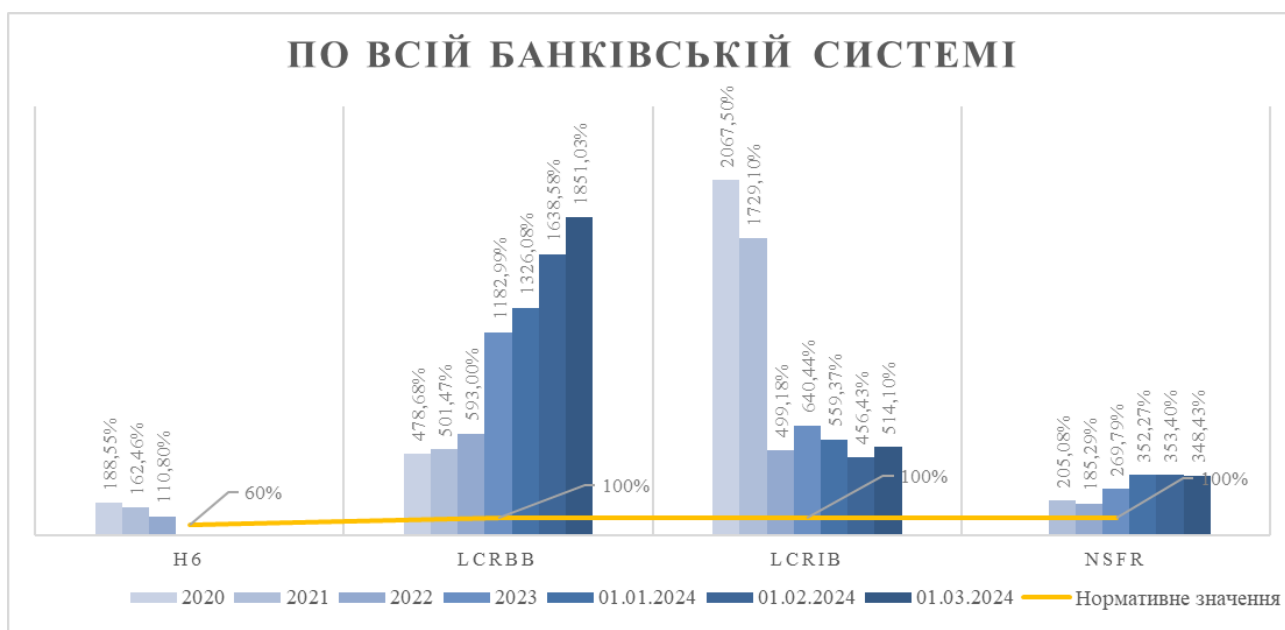


Рисунок Б.4 – Показники ліквідності за всією банківською системою з
2020 року по 01.03.24

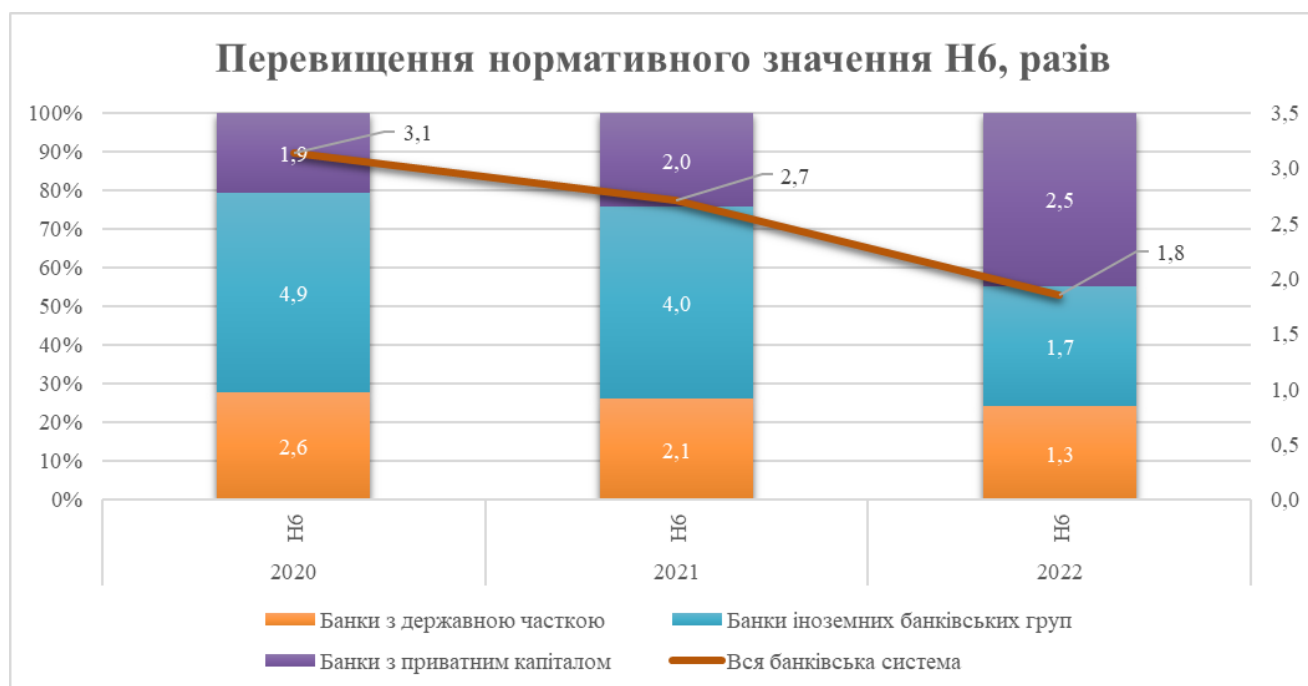


Рисунок В.1 – Перевищення нормативу ліквідності Н6 за всіма групами банків з 2020 року по 01.03.2024



Рисунок В.2 – Перевищення нормативу ліквідності LCR_{ВВ} за всіма групами банків з 2020 року по 01.03.2024



Рисунок В.3 – Перевищення нормативу ліквідності LCRiv за всіма групами банків з 2020 року по 01.03.2024



Рисунок В.4 – Перевищення нормативу ліквідності NSFR за всіма групами банків з 2020 року по 01.03.2024

Додаток Д

Таблиця Д.1 – Забезпечення НБУ регулювання ліквідності банків

Підтримання ліквідності банків										
Показник / Період		2020	2021	Відхилення 2021-2020	2022	Відхилення 2022-2021	2023	Відхилення 2022-2023	Відхилення 2020-2023	станом на 01.04.2024
через постійно діючу лінію рефінансування (кредити овернайт)	обсяг наданих коштів, млн грн	44 213,0	17 490,0	-60,44%	228 321,9	1205,44%	101,9	-99,96%	-99,77%	250,0
	середньозважена процентна ставка, %	10,8%	8,5%	-2,4%	22,3%	13,8%	24,5%	2,2%	13,7%	19,5%
	кількість банків, од.	2	1	-1	2	1	1	-1	-1	1
шляхом проведення тендеру з підтримання ліквідності банків	обсяг наданих коштів, млн грн	123 832,5	73 493,0	-40,65%	146 266,4	99,02%	190,0	-99,87%	-99,85%	—
	середньозважена процентна ставка, %	6,8%	7,5%	0,6%	16,0%	8,5%	27,0%	11,0%	20,2%	—
	кількість банків, од.	5	4	-1	3	-1	1	-2	-4	—
	строк на який оголошено тендер, днів	332	319	-12	305	-14	357	52	25	—
шляхом проведення операцій своп	обсяг наданих коштів, млн грн	—	—		—		—			—
	різниця процентних ставок (diff), %	—	—		—		—			—
	кількість банків, од.	—	—		—		—			—
	строк, днів	—	—		—		—			—
шляхом проведення операцій репо	обсяг наданих коштів, млн грн	—	—		—		—			—
	середньозважена процентна ставка (розрахункова), %	—	—		—		—			—
	кількість банків, од.	—	—		—		—			—
	строк, днів	—	—		—		—			—
Загальний обсяг наданих коштів, млн грн		168 045,5	90 983,0	-45,86%	374 588,3	311,71%	291,9	-99,92%	-99,83%	250,0

Продовження таблиці Д.1

Розміщення депозитних сертифікатів банків										
Показник / Період		2020	2021	Відхилення 2021-2020	2022	Відхилення 2022-2021	2023	Відхилення 2022-2023	Відхилення 2020-2023	станом на 01.04.2024
через постійно діючу лінію проведення тендерів з розміщення депозитних сертифікатів овернайт	обсяг залучених коштів	5 953 705,0	9 347 423,0	57,00%	51 819 252,0	454,37%	84 161 874,0	62,41%	1313,61%	25 147 415,0
	процентна ставка	9,38%	6,75%	-2,63%	19,61%	12,86%	19,35%	-0,26%	9,97%	13,82%
	кількість банків	57	57	-1	65	8	57	-8	0	57
шляхом проведення тендерів з розміщення депозитних сертифікатів	обсяг залучених коштів	4 840 995,0	4 511 263,0	-6,81%	206 718,0	-95,42%	537 588,0	160,06%	-88,90%	195 262,0
	середньозважена процентна ставка	19,40%	7,25%	-12,15%	10,00%	2,75%	22,65%	12,65%	3,25%	18,80%
	ціна відсіку - ціна, що встановлюється НБУ, вище якої заявки не задовольняються	6,00%	-		-		-			-
	кількість банків	53	45	-8	33	-12	35	2	-18	38
	строк	8	10	3	14	4	91	77	83	91
Загальний обсяг залучених коштів, млн грн		10 806 529,0	13 558 972,0	25,47%	52 025 970,0	283,70%	84 699 462,0	62,80%	683,78%	25 342 677,0

Додаток Ж

Таблиця Ж.1 – Структура активів АТ «Укресімбанк»

Активи	31.12.2020		31.12.2021		31.12.2022		Відхилення 2020-2021 р.р.		Відхилення 2021-2022 р.р.		Відхилення 2020-2022 р.р.	
	сума, тис грн	питома вага, %	сума, тис грн	питома вага, %	сума, тис грн	питома вага, %	абсолютне, тис.грн	відносне, %	абсолютне, тис.грн	відносне, %	абсолютне, тис.грн	відносне, %
Грошові кошти та їх еквіваленти	49 912 943	25,88	42 882 304	22,32	81 386 107	34,76	-7 030 639	-14,09	38 503 803	89,79	31 473 164	63,06
Кредити та аванси банкам	370 160	0,19	8 270 170	4,31	593 472	0,25	7 900 010	2134,21	-7 676 698	-92,82	223 312	60,33
Кредити та аванси клієнтам	48 591 484	25,20	69 330 616	36,09	82 421 873	35,20	20 739 132	42,68	13 091 257	18,88	33 830 389	69,62
Інвестиційні цінні папери	88 726 654	46,01	66 195 840	34,46	62 486 708	26,69	-22 530 814	-25,39	-3 709 132	-5,60	-26 239 946	-29,57
Поточні податкові активи	250 146	0,13	250 146	0,13	2 792	0,00	0	0,00	-247 354	-98,88	-247 354	-98,88
Похідні фінансові активи	108 231	0,06	582 742	0,30	2 324 622	0,99	474 511	438,42	1 741 880	298,91	2 216 391	2047,83
Інші фінансові активи	141 034	0,07	177 595	0,09	451 969	0,19	36 561	25,92	274 374	154,49	310 935	220,47
Інші нефінансові активи	374 057	0,19	289 982	0,15	136 748	0,06	-84 075	-22,48	-153 234	-52,84	-237 309	-63,44
Інвестиційна нерухомість	1 143 451	0,59	984 056	0,51	667 496	0,29	-159 395	-13,94	-316 560	-32,17	-475 955	-41,62
Основні засоби	1 967 746	1,02	1 850 424	0,96	1 986 838	0,85	-117 322	-5,96	136 414	7,37	19 092	0,97
Нематеріальні активи	51 973	0,03	74 455	0,04	63 458	0,03	22 482	43,26	-10 997	-14,77	11 485	22,10
Відстрочені податкові активи	1 175 372	0,61	1 190 303	0,62	1 414 884	0,60	14 931	1,27	224 581	18,87	239 512	20,38
Необоротні активи, утримувані для продажу	22 241	0,01	8 332	0,004	218 877	0,09	-13 909	-62,54	210 545	2526,94	196 636	884,11
Усього активи	192 835 492	100,00	192 086 965	100,00	234 155 844	100,00	-748 527	-0,39	42 068 879	21,90	41 320 352	21,43

Таблиця Ж.2 – Структура зобов'язань АТ «Укресімбанк»

Зобов'язання	31.12.2020		31.12.2021		31.12.2022		Відхилення 2020-2021 р.р.		Відхилення 2021-2022 р.р.		Відхилення 2020-2022 р.р.	
	сума, тис грн	питома вага, %	сума, тис грн	питома вага, %	сума, тис грн	питома вага, %	абсолютне, тис.грн	відносне, %	абсолютне, тис.грн	відносне, %	абсолютне, тис.грн	відносне, %
Кошти банків	17 503 638	9,59	25 577 371	14,24	22 158 638	9,55	8 073 733	46,13	-3 418 733	-13,37	4 655 000	26,59
Кошти клієнтів	115 581 838	63,33	121 838 196	67,82	177 147 928	76,31	6 256 358	5,41	55 309 732	45,40	61 566 090	53,27
Похідні фінансові зобов'язання	1 123	0,00	7	0,00	9 810	0,00	-1 116	-99,38	9 803	140042,86	8 687	773,55
Інші залучені кошти	43 161 310	23,65	27 237 654	15,16	27 301 358	11,76	-15 923 656	-36,89	63 704	0,23	-15 859 952	-36,75
Поточні податкові зобов'язання	—	—	—	—	143	0,00	—	—	—	—	—	—
Інші фінансові зобов'язання	1 488 166	0,82	596 018	0,33	600 816	0,26	-892 148	-59,95	4 798	0,81	-887 350	-59,63

Продовження таблиці Ж.2

Інші нефінансові зобов'язання	287 804	0,16	493 200	0,27	333 315	0,14	205 396	71,37	-159 885	-32,42	45 511	15,81
Резерв за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії	142 726	0,08	291 007	0,16	520 007	0,22	148 281	103,89	229 000	78,69	377 281	264,34
Інше забезпечення	3 455	0,00	561	0,00	2 307	0,00	-2 894	-83,76	1 746	311,23	-1 148	-33,23
Субординований борг	4 341 176	2,38	3 605 597	2,01	4 055 444	1,75	-735 579	-16,94	449 847	12,48	-285 732	-6,58
Усього зобов'язання	182 511 236	100,00	179 639 611	100,00	232 129 766	100,00	-2 871 625	-1,57	52 490 155	29,22	49 618 530	27,19

Таблиця Ж.3 – Структура власного капіталу АТ «Укрексімбанк»

Власний капітал	31.12.2020		31.12.2021		31.12.2022		Відхилення 2020-2021 р.р.		Відхилення 2021-2022 р.р.		Відхилення 2020-2022 р.р.	
	сума, тис грн	питома вага, %	сума, тис грн	питома вага, %	сума, тис грн	питома вага, %	абсолютне, тис.грн	відносне, %	абсолютне, тис.грн	відносне, %	абсолютне, тис.грн	відносне, %
Статутний капітал	45 570 041	441,39	45 570 041	366,10	45 570 041	2249,18	—	—	—	—	—	—
Інші резерви	525 683	5,09	-98 629	-0,79	-1 461 266	-72,12	-624 312	-118,76	-1 362 637	1381,58	-1 986 949	-377,97
Результат від операцій з акціонером	635 104	6,15	635 104	5,10	635 104	31,35	—	—	—	—	—	—
Нерозподілений прибуток	-36 614 030	-354,64	-33 659 162	-270,41	-42 717 801	-2108,40	2 954 868	-8,07	-9 058 639	26,91	-6 103 771	16,67
Резервні та інші фонди банку	207 458	2,01	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Усього ВК	10 324 256	100,00	12 447 354	100,00	2 026 078	100,00	2 123 098	20,56	-10 421 276	-83,72	-8 298 178	-80,38
Усього ВК та зобов'язання	192 835 492	—	192 086 965	—	234 155 844	—	-748 527	-0,39	42 068 879	21,90	41 320 352	21,43



НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

вул. Інститутська, 9, м. Київ, 01601, Україна
 телефон: 0-800-505-240
 факс: +380 (44) 230-20-33, 253-77-50
 e-mail: nbu@bank.gov.ua Код ЄДРПОУ 00032106

NATIONAL BANK OF UKRAINE

9, Instytutska St., Kyiv, 01601, Ukraine
 phone: 0-800-505-240
 fax: +380 (44) 230-20-33, 253-77-50,
 e-mail: nbu@bank.gov.ua

Незалежній асоціації банків
 України
 Асоціації українських банків
 Банкам України

Щодо проєкту Положення про ІЛААР

Національний банк України направляє на розгляд проєкт Положення про організацію процесу оцінки достатності внутрішньої ліквідності в банках України та банківських групах (далі – Положення про ІЛААР).

Норми Положення про ІЛААР ґрунтуються на підходах та моделях/методах оцінки ризику ліквідності, визначених Положенням № 64¹, а його запровадження здійснюватиметься із застосуванням тестового періоду.

Пропозиції щодо Положення про ІЛААР просимо надати у строк до 28.01.2022.

Додаток: Проєкт_Положення_ІЛААР.docx

Директор Департаменту методології
 регулювання діяльності банків

Наталія ІВАНЕНКО

Валерій Тарасенко
Valerii.Tarasenko@bank.gov.ua

¹ Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах, затверджене постановою Правління НБУ від 11.06.2018 № 64 (зі змінами)



ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД
 Підписувач Іваненко Наталія Вікторівна
 Сертифікат 3122842E6867E65404000000C1020000B8210000
 Дійсний до: 08.01.2022 17:38:06

Національний банк України



22-0006/124270
 від 29.12.2021 11:28

Рисунок И.1 – Повідомлення від НБУ про проєктне Положення ІЛААР